

R A D A
G M I N Y Ł A B O W A
33-336 ŁABOWA
powiat nowosadecki
województwo małopolskie

Uchwała NR. XXI/151/12

Rady Gminy Łabowa

z dnia 28 czerwca 2012

W sprawie przyjęcia gminnego programu wspierania rodziny na lata 2012-2014

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt.15 lit. h. art. 40 ust. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr. 142, poz.1591 z późn zm.) W związku z art. 176 ust 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 roku Nr. 149, poz.887 , z późn. zm.) Rada Gminy Łabowa uchwala co następuje:

§ 1

Przyjmuję się do realizacji Gminny Program Wspierania rodziny na terenie Gminy Łabowa na lata 2012-2014 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Marek Stanisław
Marek Stanisław

PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
NA TERENIE GMINY
ŁABOWA
NA ROK 2012 – 2014

Spis treści

Wstęp	3
I. Normatywny kontekst Programu	5
1. Rodzina w dokumentach międzynarodowych.....	5
2. Rodzina w dokumentach polskich.....	5
3. Rola polityki państwa w realizacji zadań polityki prorodzinnej.....	6-14
II. Diagnoza sytuacji rodzin Gminy Łabowa	15
2.1. Cel badań, problemy badawcze i hipotezy.....	15
2.2. Przebieg badań.....	18
2.3. Opis grupy badawczej.....	18
2.3.1. Płeć.....	19-20
2.3.2. Wiek.....	20-21
2.3.3. Stan rodzinny Dzieci.....	21
2.3.4. Religijność Rodzice.....	22
2.3.5. Wykształcenie Rodzice.....	22-23
2.3.6. Stan cywilny Rodzice.....	23
2.3.7. Dzieci na utrzymaniu.....	24
2.4. Analiza i interpretacja wyników badań własnych.....	24
2.4.1. Praca i bezrobocie.....	24-28
2.4.2. Niepełnosprawność.....	29-30
2.4.3. Problem choroby alkoholowej.....	30-33
2.4.4. Sposoby radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych, tj. wychowanie i opieka nad dziećmi.....	33-39
2.4.5. Stosunek rodziców względem dzieci.....	39-40
2.4.6. Zachowanie dziecka podczas agresji.....	41-42
2.5. Podsumowanie badań.....	42-45
2.6. Cele i zadania Ośrodka Pomocy Społecznej w Łabowej wobec wsparcia rodziny.....	46-55
Zakończenie	56-57
Spis tabel	58
Spis wykresów	59
Aneksy	60-65

WSTĘP

Rodzina jest najstarszą oraz najpowszechniejszą formą życia powszechnego. Jako podstawowa jednostka społeczna jest ona gruntem do osiągnięcia ładu i dyscypliny społecznej. W życiu dziecka stanowi pierwsze i naturalne środowisko wychowania. Co więcej, rodzina jest podstawową formą opieki nad dzieckiem od jego narodzin aż do uzyskania przez nie samodzielności. W niej dziecko zdobywa pierwsze doświadczenia społeczne, uczy się określonych zachowań, norm postępowania oraz poznaje różne normy, formy i wzorce. Rozwija swoją indywidualność, osobowość i psychikę. Z kolei rodzice są pierwszymi opiekunami i wychowawcami. To oni ponoszą odpowiedzialność za zaspokojenie potrzeb dziecka. Jednocześnie problemy, jakie pojawiają się w rodzinie, mogą być przyczyną do powstawania takich zjawisk jak: wykluczenie społeczne lub patologie wywołane przez np.: bezrobocie, alkoholizm, różnego typu choroby czy indywidualne dysfunkcje poszczególnych członków lub całej rodziny. W związku z powyższym istnieje konieczność wspierania rodziny w wypełnianiu jej funkcji poprzez instytucje rządowe oraz samorządowe. Dlatego też uregulowania prawne zawarte w zapisach Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz w zapisach ustawy o systemie oświaty, a także ustawy o pomocy społecznej nakładają na odpowiednie organy władzy publicznej obowiązek wspierania dzieci i rodziny. Także ustawa o samorządzie gminnym stanowi, iż ma ona określone zadania publiczne w zakresie pomocy społecznej.

Szczegółowe zadania z zakresu pomocy społecznej są zapisane w ustawie o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. Zapisy dotyczące opieki nad rodziną i dzieckiem przedstawione zostały w rozdziale IV wyżej wymienionej ustawy (Dz. U. z 2009 r. Nr 175 poz.1362 z późn. zm.). Konieczność niesienia pomocy dziecku oraz rodzinie powstaje w momencie pojawienia się trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Ma ona na celu wspierać rodziny niewydolne wychowawczo w dążeniu do samodzielnego przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych. Z kolei w przypadku zagrożenia życia ma na celu zapewnienie opieki i wychowania poza rodziną biologiczną. Podobnie ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku również podejmuje zagadnienia związane z pomocą rodziny ze strony gminy. Mianowicie w ośrodku pomocy społecznej można stworzyć zespół do spraw asysty rodzinnej.

Myślą przewodnią Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest zapewnienie wsparcia rodzinom, które borykają się z problemami życiowymi tj. alkoholizm, bezrobocie, itp. oraz znajdują się w sytuacjach wykluczenia społecznego. Co więcej, podstawą do

rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodzin w odbudowywaniu prawidłowych relacji oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej poszczególnych członków. Wsparcie powinno być odpowiednio wcześnie podjęte i mieć charakter profilaktyczno – ochronny. Podstawą pracy z rodziną jest zapewnienie odpowiednich warunków dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

W związku z powyższym przygotowany został Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2012 – 2015. Jest on uzupełnieniem Gminnego Systemu Profilaktyki i Opieki Nad Dzieckiem i Rodziną, Uchwała NR V/26/11 Rady Gminy Łabowa z dnia 14 marca 2011 roku. Niniejszy dokument sygnalizuje o występowaniu na terenie Gminy Łabowa pewnych problemów oraz ukazuje formy wspierania rodziny ze strony Ośrodka Pomocy Społecznej w Łabowej. Dlatego też Kierownik Pomocy Społecznej w Łabowej postanowił przeprowadzić badania statystyczne, mające na celu przedstawienie problemów, z jakimi spotykają się mieszkańcy Gminy Łabowa oraz ich sposoby radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych.

Narzędziem badawczym jest ankieta w wersji dla rodziców oraz dla dzieci. Ośrodek Pomocy Społecznej w Łabowej wraz z Dyrektorami Szkół znajdujących się na terenie Gminy Łabowa, tj. Łabowej, Nowej Wsi, Czaczowa oraz Maciejowej podjęli współpracę w rozprowadzeniu i przeprowadzeniu ankiet.

I. NORMATYWNY KONTEKST PROGRAMU

1. RODZINA W DOKUMENTACH MIĘDZYNARODOWYCH

W skali międzynarodowej w ostatnich dziesięcioleciach widoczne jest dążenie do ujednoczenia instytucji prawnych, które mają na celu ochronę prawną rodziny, a w jej ramach dziecka i kobiety (Konwencja o Prawach Dziecka, Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Europejska Karta Społeczna).

Ochrona rodziny, w poszczególnych artykułach wyżej wymienionych dokumentów, rozumiana jest, jako zapewnienie rodzinie przez państwo:

- Odpowiedniego statusu materialnego poprzez prawo do pracy i zabezpieczenie socjalne,
- Ochrona zdrowia,
- Poszanowania wolności rodziny w zakresie zapewnienia dzieciom wychowania zgodnego z przekonaniami rodziców,
- Nie dyskryminowania członków rodziny z jakichkolwiek względów,
- Zrównania w prawach dzieci małżeńskich i pozamałżeńskich,
- Ochrony dzieci przed wszelkim wyzyskiem ekonomicznym i społecznym,
- Równych praw i obowiązków małżonków.

2. RODZINA W DOKUMENTACH POLSKICH

Przepisy prawa polskiego odpowiadają ideom zawartym w postanowieniach konwencji międzynarodowych jednakże, sytuację rodziny regulują zdecydowanie bardziej szczegółowo oraz zapewniają bezpośrednią egzekucję przed polskimi sądami i dlatego wymagają odrębnego omówienia. Prawo rodzinne jest nie tylko jedną z najobszerniejszych gałęzi prawa, ale i jedną z najtrudniejszych. Zatem organy ochrony tych praw powinny wykazywać się dużym doświadczeniem życiowym i pełnić głównie charakter mediatora, mając na względzie dobro rodziny, a ponad wszystko dobro małoletniego dziecka. Tylko wówczas prawo będzie pełniło powierzaną mu funkcję ochrony rodziny.

Przedmiotem praw rodzinnych chronionych przez polskie prawo są relacje rodzinne, w skład, których wchodzi wynikające z natury stosunki pokrewieństwa (w szczególności macierzyństwo i ojcostwo) oraz ustanowione przez prawo zależności takie jak: małżeństwo, związana z nim wspólnota majątkowa, powinowactwo, władza rodzicielska, przysposobienie, alimentacja, opieka nad małoletnim, a także kuratela ustanowiona dla dziecka poczętego, lecz nieurodzonego lub w celu przejściowego strzeżenia interesów małoletnich.

Ze stosunków rodzinnych wynikają określone prawa i obowiązki poszczególnych członków rodziny wobec siebie wzajemnie, a więc przede wszystkim małżonków oraz rodziców i dzieci.

Ze względu na swą społeczną doniosłość prawa rodzinne należą do tych, których ochrona jest w sposób szczególny rozbudowana. Przez ochronę praw rodzinnych należy rozumieć wszelkie instytucje prawa, które wspomagają i umacniają prawno - rodzinną sytuację jednostki.

Polskie prawo wyróżnia następujące rodzaje tejże ochrony:

- Ochrona konstytucyjna, czyli fundamentalne prawa i obowiązki, które zapewnia ustawa zasadnicza,
- Ochrona cywilnoprawna wynikająca przede wszystkim z kodeksu rodzinnego i opiekuńczego,
- Ochrona karna wynikająca z przepisów kodeksu karnego, który pewne czyny działające na szkodę rodziny traktuje, jako przestępstwa.

3. ROLA POLITYKI PAŃSTWA W REALIZACJI ZADAŃ POLITYKI PRORODZINNEJ

Zadaniem własnym samorządu gminnego jest pomoc dziecku i rodzinie. W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. z 2009 r. Nr 175 poz.1362 z późn. zm.) zakres owej pomocy zawęża się do wspierania osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im godnego życia.

Katalog zadań gminy realizowanych w obszarze pomocy społecznej znajduje się w art. 17 – 18 ustawy o pomocy społecznej:

- Opracowywanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- Sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
- Udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- Przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- Opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz niezamieszkującym wspólnie z matką, ojcem lub rodzeństwem,
- Praca socjalna,
- Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- Tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- Dożywianie dzieci,
- Sprawienia pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- Kierowanie do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,

- Pomoc osobom, które mają trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- Sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- Utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Zakres zadań, jakie stoją przed gminą, w odniesieniu do pomocy społecznej, został szczegółowo opisany i przedstawiony w Gminnym Systemie Profilaktyki i Opieki Nad Dzieckiem i Rodziną w Uchwale Nr V/26/11 Rady Gminy Łabowa z dnia 14 marca 2011 roku.

Niniejszy Program odnosi się przede wszystkim do rozdziału IV ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. z 2009 r. Nr 175 poz.1362 z późn. zm).

Art. 70 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. zakłada, że rodzinie, która ma trudności w wypełnianiu swoich obowiązków oraz dziecku z takiej rodziny należy się pomoc, w szczególności w formie:

1. Poradnictwa rodzinnego,
2. Terapii rodzinnej rozumianej, jako działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań,
3. Pracy socjalnej,
4. Zapewnienie dzieciom opieki i wychowania poza rodziną.

Należy jednocześnie pamiętać, że udzielając pomocy należy mieć na względzie podmiotowość i prawo dziecka do:

1. Wychowania w rodzinie, a w przypadku wychowywania dziecka poza rodziną do zapewnienia mu w miarę możliwości zgodnie z jego potrzebami opieki i wychowania w rodzinnych formach opieki zastępczej,
2. Zapewnienia stabilnego środowiska wychowawczego,

3. Utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną,
4. Powrotu do rodziny naturalnej,
5. Traktowaniu w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej,
6. Ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne
7. Praktyk religijnych zgodnych z wolą rodziców i potrzebami dziecka,
8. Kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i indywidualności oraz zabawy i wypoczynku,
9. Pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia w przypadku wychowywania poza rodziną naturalną,
10. Dostępu do informacji,
11. Wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą,
12. Ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem.

Art. 72 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku określa, że dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej zapewnia się opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej. Podobnie jest w sytuacji, gdy dziecko jest niedostosowane społecznie. Dlatego też podejmowane są zadania tj. m. in. organizowanie opieki zastępczej, zapewnienie opieki i wychowania w placówkach opiekuńczo wychowawczych wsparcia dziennego, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie.

Na podstawie powyższych założeń można zauważyć, iż do zadań gminy należy także tworzenie programu wspierania rodziny. Jednocześnie trzeba stwierdzić, że konstrukcja tego przepisu jest dosyć niefortunna, gdyż w myśl prawa rodzinnego i opiekuńczego mianem *opieki* określa się stan zastępowania władzy rodzicielskiej, poprzez:

- Obowiązek pieczy nad osobą dziecka,
- Zarządzanie majątkiem dziecka,
- Reprezentowanie dziecka.

Sąd opiekuńczy określa zasady zastępowania i nadaje im nadzór (w przeciwieństwie do władzy rodzicielskiej). Opieka dotyczy także osób ubezwłasnowolnionych.

Ogromne znaczenie dla wsparcia rodzinnego ma *Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. 2011 Nr 149 poz. 887)*. Obok pojęcia *opieka*, funkcjonuje także określenie *piecza*, która sprowadza się do zapewnienia bezpieczeństwa i właściwej ochrony, opieki, prawidłowego rozwoju, należytych warunków bytowych dziecka, itp. W sensie prawnym *piecza* jest jednym z elementów opieki, z tym, że

pozbawiona jest zarządu na majątkiem dziecka czy reprezentowaniem dziecka. Należy rozróżnić te dwa pojęcia, gdyż piecze sprawują np. rodzic zastępczy dziecka, którego biologiczni rodzice nie zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej, z kolei opiekę sprawuje opiekun, w sytuacji, gdy nie żyją biologiczni rodzice lub została im odebrana władza rodzicielska. Dlatego też słuszna wydaje się być ustawa o pieczy zastępczej, która ukazuje, iż zadaniem pomocy społecznej nie jest zastępowanie rodziny, tylko wspieranie w wysiłkach zmierzających do polepszenia sytuacji bytowej rodziny.

Art. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku ukazuje, że wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej jest zespołem planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Z kolei system pieczy zastępczej obejmuje zespół osób, instytucji i działań, zmierzających do zapewnienia czasowej opieki i wychowania dzieci w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez samych rodziców.

Jednocześnie ustawa odnosi się do zasady pomocniczości zwłaszcza, gdy jej przepisy przewidują możliwość realizacji zlecenia tych zadań przez organy jednostek samorządu terytorialnego. Jak zauważono w art. 8 cytowanej wcześniej ustawy owe wspieranie rodziny prowadzone jest za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Rozdział II ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 09 czerwca 2011 roku podejmuje zagadnienia związane z pracą z rodziną i ukazuje przydatność utworzenia w ośrodku pomocy społecznej zespołu do spraw asysty rodziny.

Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

1. Konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
2. Terapii i mediacji,
3. Usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych,
4. Pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
5. Organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

W związku z powyższym istnieje konieczność powołania asystenta rodziny, który podejmie współpracę z rodziną poprzez zapewnienie wsparcia rodzinie w dążeniu do poprawy sytuacji życiowej.

Jak podaje art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 09 czerwca 2011 roku do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

1. Opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
2. Opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
3. Udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
4. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
5. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
6. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
7. Wspieranie aktywności społecznej rodzin,
8. Motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
9. Udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
10. Motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
11. Udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
12. Podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci rodziny,
13. Prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
14. Prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
15. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej, niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1,
16. Monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
17. Sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,

18. Współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
19. Współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Asystent rodziny, ze względu na wykonywany zawód, ma prawo m. in. do (w odniesieniu do art. 16 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 09 czerwca 2011 roku) :

- Wglądu do dokumentów, które zawierają dane osobowe członków rodziny;
- Występowania do właściwych organów władzy publicznej o udzielenie informacji na temat danych osobowych danej rodziny;
- Przedstawienia właściwym organom władzy publicznej, ocen i wniosków, które zmierzają do zapewnienia skutecznej ochrony praw rodzin.

Asystenta rodziny zatrudnia kierownik jednostki organizacyjnej gminy, która organizuje pracę z rodziną. Praca asystenta rodziny jest wykonywana w ramach stosunku pracy zadaniowego czasu pracy albo umowy o świadczenie usług. Asystent rodziny nie może łączyć pracy z rodziną z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego. (Art. 17 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 09 czerwca 2011 roku).

Zadania związane z koniecznością zapewnienia opieki i wychowania należą do placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego, jednakże wszystkie pozostałe zadania zostały zastrzeżone dla właściwych samorządów powiatowych. W tym także gmina posiada własne, odrębne zadania związane ze wspieraniem rodziny, tym bardziej, iż problematyka wspierania dziecka i rodziny nie opiera się tylko o ustawę o pomocy społecznej, ale podejmowana jest także w innych źródłach. Do najważniejszych z nich należą:

1. *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r., Nr 70, poz. 473 z późn. zm.). W art. 4 ukazuje, iż do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu poprzez: m. in. zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu; udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej

i prawnej, a szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie; prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii; itp. Realizacja wyżej nadmienionych zadań jest zatwierdzana corocznie przez uchwałę Rady Gminy oraz zawarta jest w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Na terenie Gminy funkcjonuje Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która została powołana przez Wójta. Ma ona na celu inicjowanie działań oraz podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

2. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii* (Dz. U. z 2005 r. nr 179, poz. 1485 z późn. zm.) Podkreśla ona, iż wśród zadania własne gminy obejmują również przeciwdziałanie narkomanii, poprzez m. in. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem; udzielenie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej; pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Do zadań gminy należy również opracowanie Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

3. *Ustawa z dnia 28 października 2003 r. o świadczeniach rodzinnych* (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 z późn. zm.) nakłada na gminę obowiązek przyznawania i wypłacania osobom i rodzinom uprawnionym świadczeń rodzinnych tj. zasiłków rodzinnych i dodatków do tych zasiłków, świadczeń opiekuńczych oraz zapomóg.
4. *Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym* (Dz. U. z 2003 r., Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.).
5. *Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 1, poz. 7).
6. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. z 2005 r., Nr 180, poz. 1493).

Istotne znaczenie dla wspierania rodziny mają także następujące dokumenty uchwalone przez Radę Gminy Łabowa:

1. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych (Uchwała Nr XXVI/180/2008 Rady Gminy Łabowa z dnia 28 października 2008 roku);
2. Gminny System Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną (Uchwałą Nr V/26/11 Rady Gminy Łabowa z dnia 14 marca 2011 roku);
3. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy na lata 2009 – 2013 (Uchwała Nr XLIV/275/2009 Rady Gminy Łabowa z dnia 18 grudnia 2009 roku);
4. Gminny Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2010 – 2013 (Uchwała Nr XLVII/294/2010 Rady Gminy Łabowa z dnia 29 marca 2010);
5. Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
6. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii

II. Diagnoza sytuacji rodzin Gminy Łabowa

W związku z uchwaloną w dniu 9 czerwca 2011 roku ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2011, Nr 149, poz.887) zaistniała konieczność sporządzenia i przeprowadzenia ankiety, która będzie odzwierciedlała sytuację materialno – bytową rodzin na terenie gminy Łabowa. Badania własne przeprowadzone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Łabowej są materiałem potrzebnym do sporządzenia Programu Wspierania Rodziny.

2.1. Cel badań, problemy badawcze i hipotezy

Celem głównym niniejszych badań jest ukazanie problematyki wspierania rodzin na terenie gminy Łabowa. Zakres i rodzaj wsparcia ze strony otoczenia w rodzinie ma istotny wpływ na właściwe jej funkcjonowanie. Istnieje jednak wiele czynników, które mogą warunkować prawidłowy, bądź też nieprawidłowy jej rozwój. Należą do nich m.in. sposoby radzenia sobie ze stresem, agresją i wychowaniem dzieci, choroba alkoholowa, niepełnosprawność, praca lub bezrobocie.

Problem badawczy jest przedmiotem wysiłków badawczych, które badacz podejmuje w celu przeprowadzenia badania. Jednocześnie konieczna jest konkretyzacja danego problemu, inaczej jego uściślenie.¹ Termin „hipoteza” z kolei wywodzi się z greckiego słowa „hypothesis” co oznacza w języku polskim „przypuszczenie” albo „domysł”. Jednakże chodzi tutaj o domysł, który powstał w wyniku określenia lub też wyjaśnienia czegoś, ale wymaga on sprawdzenia, weryfikacji.²

Podejmując badania dotyczące wspierania rodziny, wprowadzono zmienne zależne. Podstawową zmienną jest płeć. Ze względu na zróżnicowaną grupę badawczą dodatkowe zmienne będą brane pod uwagę w zależności od potrzeb niniejszych badań.

Problem główny badań odnosi się do tematu niniejszych pracy i brzmi:

- Czy rodziny zamieszkujące na terenie gminy Łabowa potrzebują wsparcia w systemie pieczy zastępczej?

Problemy szczegółowe wspólne dla badanych rodziców i dzieci podzielono na trzy grupy, które dotyczą takich zagadnień, jak: praca a bezrobocie; niepełnosprawność; problem choroby alkoholowej. W grupie badawczej rodziców wyróżniono jeszcze jedną grupę pytań: sposoby radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych, w opiece nad dziećmi. Wśród

¹ J. Sztumski. *Wstęp do metod i technik społecznych*. Katowice: Wydawnictwo: „Śląsk” 2005 s.42.

² Tamże s. 53.

badanych dzieci pojawiły się dwie grupy pytań: stosunek rodziców względem dzieci; zachowanie dziecka podczas agresji.

Pierwsza wspólna grupa obejmująca zagadnienia związane z pracą lub bezrobociem podejmuje następujące problemy badawcze:

- Jak jest główne źródło utrzymania rodziny?
- Który z członków rodziny jest głównym jej żywicielem?
- Jaki wpływ na sytuację rodziny ma bezrobocie?
- Jaki jest przeciętny dochód na osobę w rodzinie?

W grupie drugiej podejmującej zagadnienia związanej z niepełnosprawnością postawiono takie pytania, jak:

- Jaki wpływ na funkcjonowanie rodziny ma osoba niepełnosprawna, która jest jej członkiem?
- Kto z członków rodziny jest osobą niepełnosprawną?

Ostatnia wspólna grupa podejmuje zagadnienia obejmujące problem choroby alkoholowej:

- W jaki sposób alkohol wpływa na funkcjonowanie rodziny?
- Który z członków rodziny najczęściej nadużywa alkoholu?
- Jak zachowują się osoby w rodzinie pod wpływem alkoholu?

Pytania szczegółowe, które zostały pogrupowane osobno w każdej grupie badanej, wśród rodziców obejmują zagadnienia związane ze sposobami radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych, z wychowaniem dzieci:

- W jaki sposób radzą sobie rodzice w trudnych sytuacjach życiowych?
- Co najbardziej pomaga znieść rodzicom trudne sytuacje życiowe?
- Jakie relacje mają rodzice ze swoimi dziećmi?
- Jak zachowują się rodzice w sytuacjach, kiedy dzieci ich nie słuchają?
- Co robią rodzice, kiedy się zdenerwują?

Zagadnienia dotyczące stosunku rodziców względem dzieci podejmowane przez dzieci obejmują takie zagadnienia, jak:

- W jaki sposób rodzice traktują swoje dzieci?
- Jak zachowują się rodzice względem dziecka w sytuacji, gdy jest ono niegrzeczne?

Ostatnia osobna grupa wśród badanych dzieci podejmuje zagadnienia związane z zachowaniem dziecka podczas agresji:

- W jaki sposób dziecko reaguje na złość?
- Jak zachowuje się dziecko, kiedy jest agresywne?

Hipoteza główna niniejszych badań brzmi:

- Rodziny zamieszkujące na terenie gminy Łabowa potrzebują wsparcia w systemie pieczy zastępczej.

Hipotezy szczegółowe podobnie, jak pytania badawcze szczegółowe, odnoszą się do poszczególnych, wyżej wymienionych grup.

Pierwszy obszar wspólnych zagadnień dotyczy pracy i bezrobocia:

- Głównym źródłem utrzymania rodziny jest praca zarobkowa w sektorze prywatnym.
- Żywicielem rodziny jest najczęściej ojciec.
- Bezrobocie powoduje zaburzenia funkcjonowania rodziny.
- Przeciętny dochód na osobę w rodzinie wynosi 300-600 zł.

Drugiej wspólnej grupie związanej z niepełnosprawnością przyporządkowano następujące hipotezy:

- Niepełnosprawność jednego z członków rodziny może powodować trudności w jej funkcjonowaniu.
- Uważa się, że osobą niepełnosprawną w rodzinie jest dziecko.

W trzeciej wspólnej grupie obejmującej zagadnienia związane z problemem choroby alkoholowej przyjęto następujące hipotezy szczegółowe:

- Alkohol zakłóca funkcjonowanie rodziny.
- Choroba alkoholowa dotyczy najczęściej ojców rodziny.
- Pod wpływem alkoholu osoby w rodzinie są bardziej agresywne.

Osobna grupa wśród rodziców dotycząca sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach, z wychowaniem dzieci porusza następujące hipotezy:

- Modlitwa jest dla rodziców ważnym sposobem radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych.
- Dzieci szanują swoich rodziców.
- Rodzice, kiedy się zdenerwują na swoje dzieci, najczęściej krzyczą.
- Rodzice dobrze radzą sobie w trudnych sytuacjach życiowych.

Pytania podejmowane przez dzieci dotyczące stosunku rodziców względem nich odnoszą się do takich hipotezy szczegółowych, jak:

- Rodzice pomagają swoim dzieciom.
- W sytuacji, gdy dziecko jest niegrzeczne, rodzice rozmawiają z nim.

W ostatniej grupie wśród dzieci odnoszącej się do zachowania dziecka podczas agresji przyporządkowano następujące hipotezy badawcze:

- Dziecko, kiedy jest agresywne, kłóci się z rodzeństwem.

- Dziecko krzykiem reaguje na złość.

Postawione problemy badawcze, jak i hipotezy, nie wyczerpują wprawdzie całkowitej złożoności zagadnienia, jednakże ich rozwiązanie może stanowić ważny wkład w zrozumienie interesującego zjawiska, stanowiącego inspirację podjęcia dalszych badań.

2.2. Przebieg badań

Badania trwały od października do grudnia 2011 roku. Dyrektorzy szkół znajdujących się na terenie gminy Łabowa tj. w Łabowej, Nowej Wsi, Czaczowie oraz Maciejowej wyrazili zgodę na przeprowadzenie badań wśród uczniów i ich rodziców. Ankiety zostały rozwiezione do poszczególnych szkół i rozdane uczniom klas IV-VI oraz I, II, III gimnazjum i tam wypełnione przez uczniów. Wersja dla rodziców została również przekazana poszczególnym uczniom, którzy zabrali ankiety do domu. Jedynie w szkole Podstawowej w Maciejowej ankiety zostały wręczone uczniom w szkole, ale mieli zabrać je do domu i tam wspólnie z rodzicami wypełnić. W każdej szkole określone zostało miejsce i termin zbierania wypełnionych ankiet.

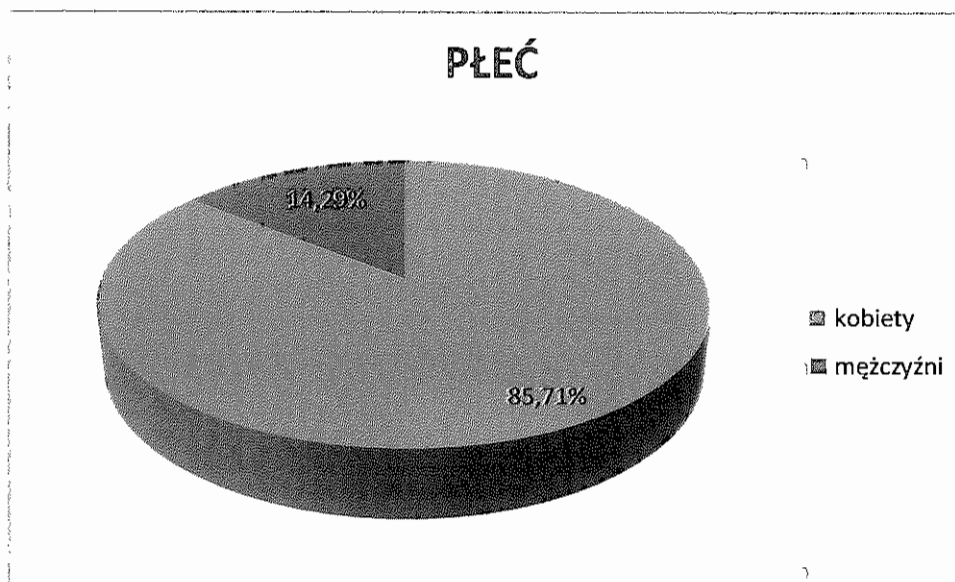
Rozdano 220 ankiet w wersji dla rodziców, z czego wróciło 180 ankiet z tym, że 5 było pustych. Uczniom przekazano 270 ankiet, wróciły 232 ankiety, z czego 2 były puste. Współpraca z poszczególnymi szkołami przebiegała bardzo dobrze. Badania przeprowadzono w miarę szybko.

2.3. Opis grupy badawczej

Osobami badanymi byli uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych znajdujących się na terenie gminy Łabowa oraz ich rodzice. Badania zostały przeprowadzone w tych dwóch grupach dla lepszego zinterpretowania funkcjonowania rodzin na terenie gminy Łabowa oraz ukazania problematyki wspierania ograniczeń związanych z jej funkcjonowaniem.

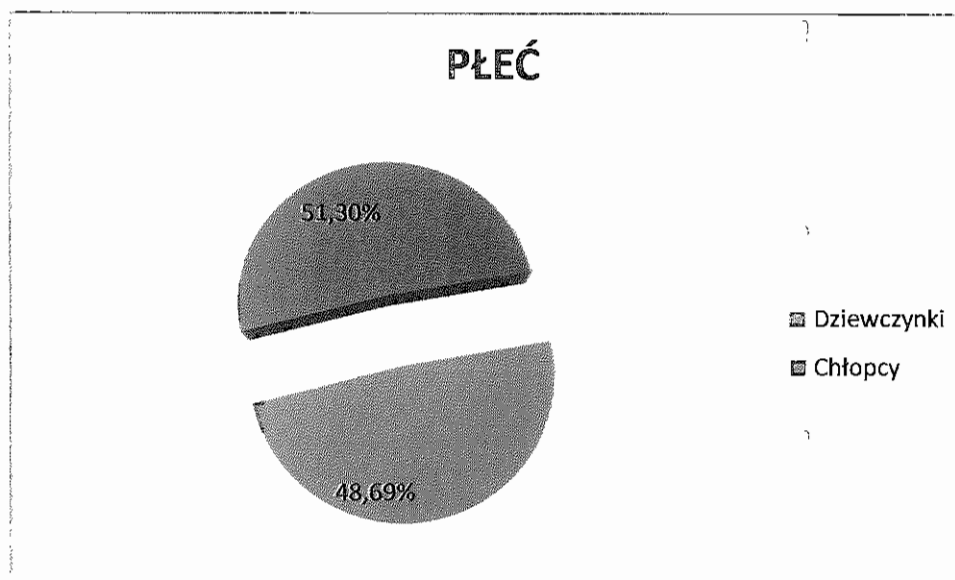
2.3.1. Płeć

Wykres 1. Płeć rodziców

Wśród przebadanych rodziców 85,71% to kobiety, mężczyźni stanowią 14,29%. Przebadano zdecydowanie więcej kobiet niż mężczyzn. Może to wynikać z faktu, że kobiety są bardziej otwarte na opowiadanie o swoich uczuciach i emocjach.

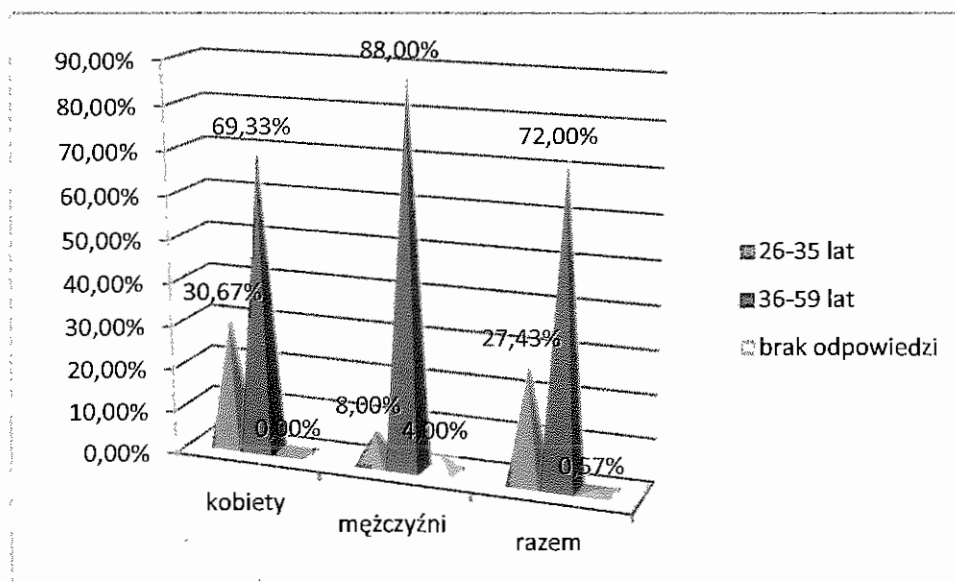
Wykres 2. Płeć dzieci

Z kolei u dzieci różnica w liczbie przebadanych dziewcząt 48,69% i chłopców 51,30% nie jest, aż tak znaczna. Ogółem przebadano 230 uczniów szkół znajdujących się na terenie gminy Łabowa.

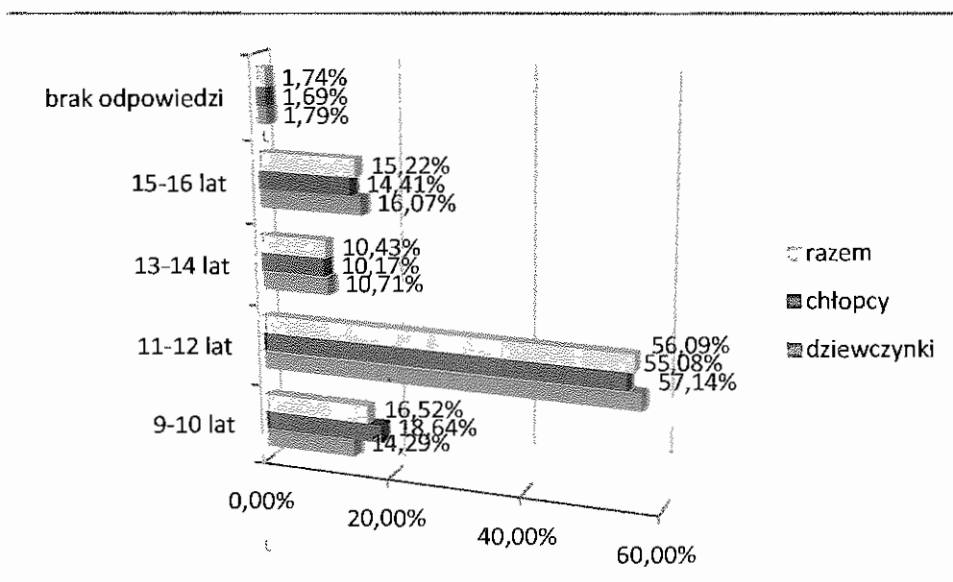
2.3.2. Wiek

Wykres 3. Wiek RODZICE

Wśród przebadanych rodziców zdecydowana większość 72,00% badanych jest w wieku 36-59 lat, w tym 69,33% kobiet oraz 88,00% mężczyzn. Z kolei w wieku 26-35 lat przebadanych zostało 30,67% kobiet i 8,00% mężczyzn. 4,00% mężczyzn nie udzieliło odpowiedzi odnośnie ich wieku.

Wykres 4. Wiek DZIECI

Zdecydowana większość badanych uczniów 56,09% jest w wieku 11-12 lat, w tym 57,14% dziewczynki i 55,08% chłopcy. W wieku 9-10 lat przebadano 18,64% chłopców i 16,52% dziewczynek. Z kolei uczniów w wieku 15-16 lat zbadano 15,22%.

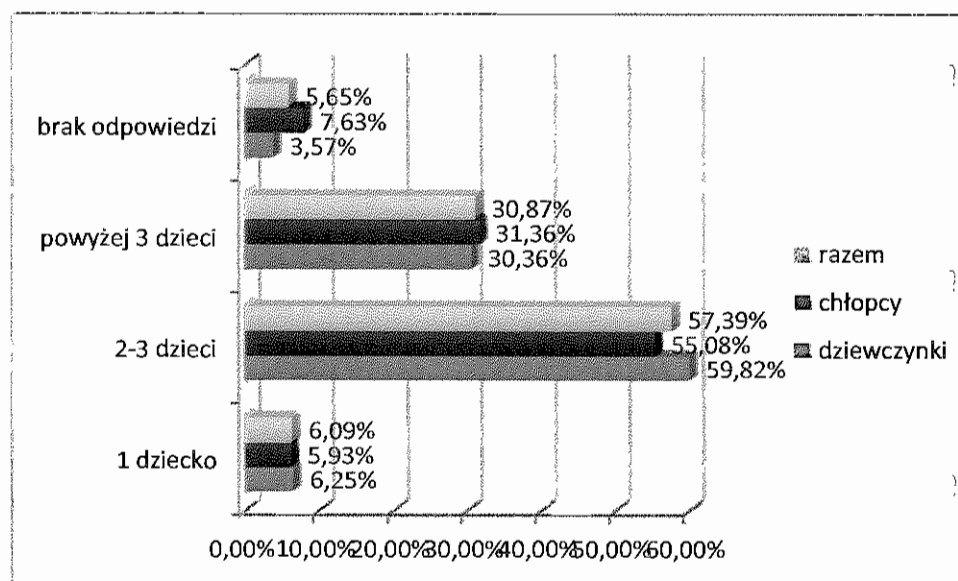
2.3.3. Stan rodzinny Dzieci

Tabela 1. Liczba osób w rodzinie- Dzieci

	DZIEWCZYNKI		CHŁOPCY		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
2-3 osoby	5	4,46	8	6,78	13	5,65
4-5 osób	63	56,25	59	50,00	122	53,04
Powyżej 5 osób	41	36,61	48	40,68	89	38,69
Brak odpowiedzi	3	2,68	3	2,54	6	2,61

Większość uczniów 53,04% oznajmiła, iż ich rodziny składają się z 4-5 osób. Spora liczba chłopców 40,58% i dziewczynek 36,61% pochodzi z rodziny, w której jest powyżej 5 osób.

Wykres 5. Liczba dzieci w rodzinie-Dzieci

Z przeprowadzonych badań wynika, że w rodzinach zamieszkujących na terenie gminy Łabowa jest najczęściej 2-3 dzieci (57,39%), w tym 59,82% dziewczynek i 55,08% chłopców. Aż 31,36% chłopców i 30,36% dziewczynek oznajmiło, że pochodzą z rodziny, w której jest powyżej 3 dzieci. Można wnioskować, iż ze względu na miejsce zamieszkania badanych, czyli wieś rodziny są wielodzietne.

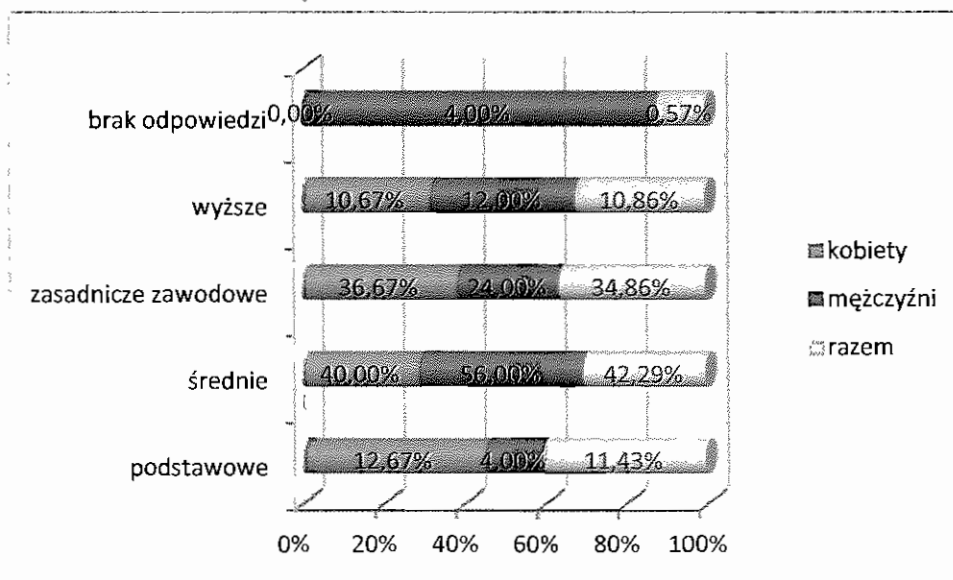
2.3.4. Religijność Rodzice

	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
GLEBOKO WIERZĄCY/A	42	28,00	6	24,00	48	27,43
WIERZĄCY/A I PRAKTYKUJĄCY/A	106	70,67	19	76,00	125	71,43
WIERZĄCY/A I NIEPRAKTYKUJĄCY/A	0	0	0	0	0	0
NIEWIERZĄCY	0	0	0	0	0	0
BRAK ODPOWIEDZI	2	1,33	0	0	2	1,14

Tabela 2. Religijność rodziców

Zdecydowana większość badanych osób uważa się za wierzący/a i praktykujący/a (71,43%). Aż 28,00% kobiet twierdzi, że jest głęboko wierząca. Żaden mężczyzna ani kobieta nie uważają się za osoby niewierzące. Zapewne ma to związek z miejscem zamieszkania respondentów.

2.3.5. Wykształcenie Rodzice

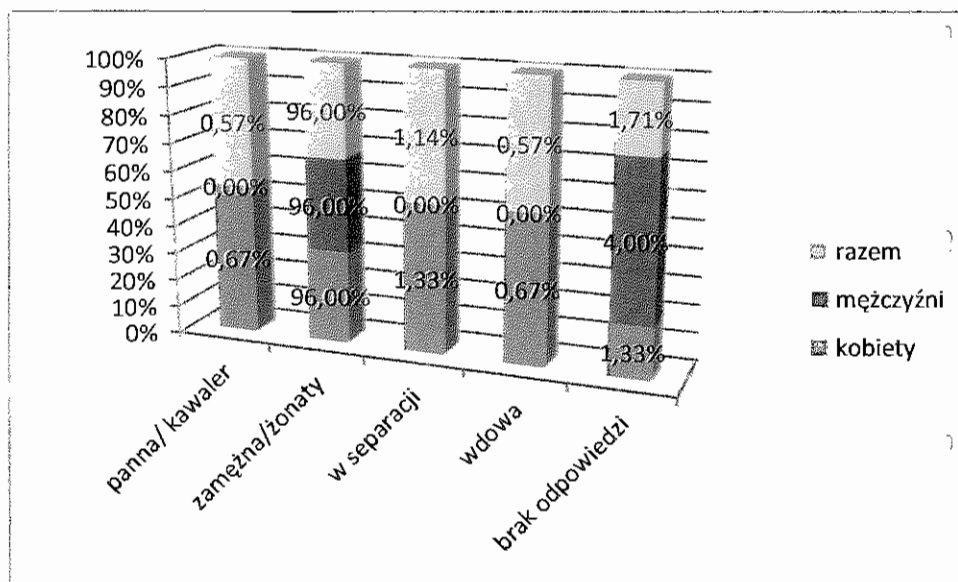

Wykres 6. Wykształcenie rodziców

Wśród przebadanych osób większość z nich ma wykształcenie 42,29%, w tym 40,00% kobiety i 56,00% mężczyźni. Jednakże na uwagę zasługuje fakt, że aż 10,86% respondentów posiada wykształcenie wyższe. Wszystkie kobiety udzieliły odpowiedzi, z kolei 4,00% mężczyzn nie opowiedziało na zadane pytanie.

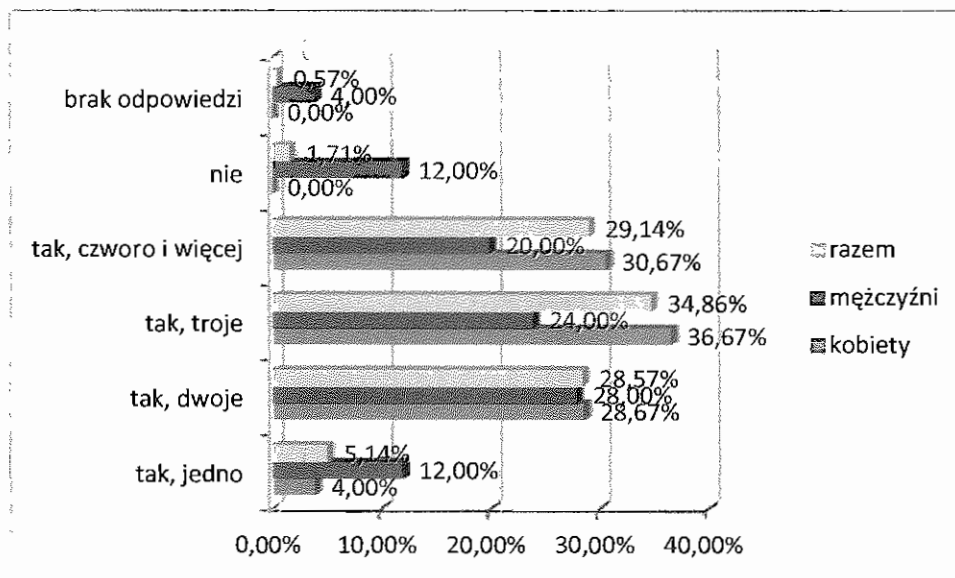
2.3.6. Stan cywilny Rodzice

Wykres 7. Stan cywilny

Zdecydowana większość kobiet (96,00%) oraz mężczyzn (96,00%) pozostaje w związku małżeńskim. Wśród badanych 0,67% kobiet jest owdowiałych i tyle samo kobiet jest pannami. 4,00% mężczyzn nie udzieliło odpowiedzi.

2.3.7. Dzieci na utrzymaniu Rodzice

Wykres 8. Dzieci na utrzymaniu

Większość rodziców 34,86% ma 3 dzieci, w tym 36,67% kobiety i 34,86% mężczyzn. Aż 30,67% kobiet zadeklarowało, że ma 4 i więcej dzieci. Na uwagę zasługuje fakt, że zarówno mężczyźni (28,00%) i kobiety (28,67%) mają 2 dzieci. Dokonując analizy w oparciu o udzielone odpowiedzi ze strony dzieci zauważyć można, iż liczba dzieci na utrzymaniu pokrywa się u ankietowanych uczniów i ich rodziców.

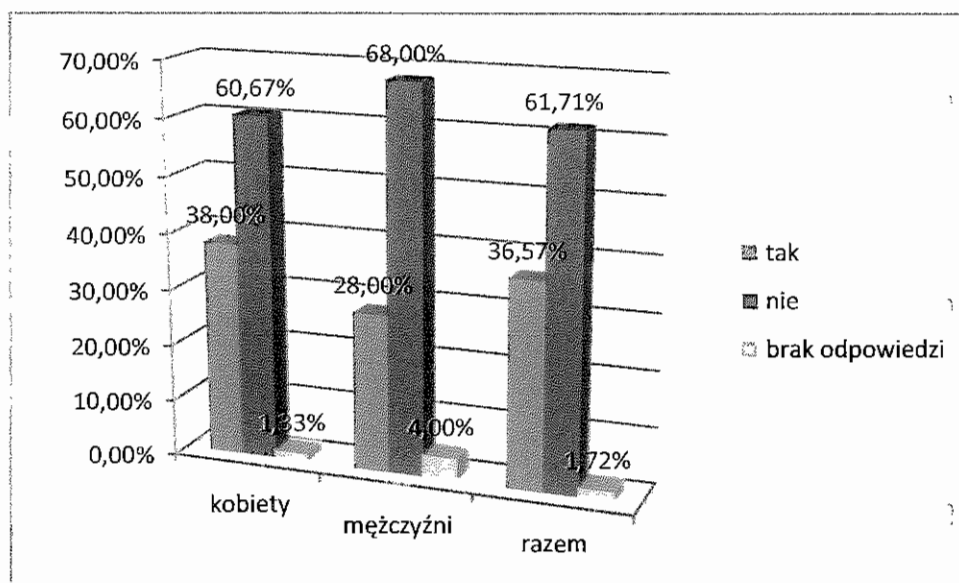
2.4. Analiza i interpretacja wyników badań własnych

W niniejszym paragrafie dokonana zostanie analiza i interpretacja uzyskanych wyników badań. W odniesieniu do teorii oraz na podstawie postawionych hipotez przedstawiona zostanie ich weryfikacja.

2.4.1. Praca i bezrobocie

W tym podparagrafie przedstawiona i przeanalizowana zostanie problematyka związana z pracą i bezrobociem. Pytania należące do tej grupy to: 2, 3, 4, 5, 22 (rodzice) i 3 (dzieci). Są to zadania wspólne dla obydwóch grup badawczych. Tutaj weryfikacji poddane zostaną następujące hipotezy szczegółowe: *Głównym źródłem utrzymania rodziny jest praca zarobkowa w sektorze prywatnym; Żywicielem rodziny jest najczęściej ojciec; Bezrobocie*

powoduje zaburzenia funkcjonowania rodziny; Przeciętny dochód na osobę w rodzinie wynosi 300-600 zł.

Wykres 9. Bezrobocie w rodzinie – Rodzice

Z powyższego wykresu wynika, iż aż 36,57% badanych wskazało, że w ich rodzinie występuje bezrobocie, w tym 38,00% kobiet i 28,00% mężczyzn. Z kolei 61,71% uważa, że nie ma bezrobocia w ich środowisku rodzinnym. Być może ma to związek z miejscem zamieszkania badanych osób. Mieszkańcy wsi mają mniejszy dostęp do zakładów pracy, gorszy dojazd. Dlatego też bezrobocie może mieć niekorzystny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny.

Tabela 3. Członkowie rodziny, którzy pracują - Rodzice

	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Żona	64	42,67	13	52,00	107	61,14
Mąż	125	83,33	22	88,00	147	84,00
Dziecko	10	6,67	5	20,00	15	8,57
Inne*	7	4,67	1	4,00	8	4,57

*Kobiety: mąż dorywczo pracuje, nikt, brak odpowiedzi; Mężczyźni brak odpowiedzi

Wśród przebadanych rodziców 84,00% wskazało, że najczęściej w rodzinie pracuje mąż, w tym 83,33% kobiet i 88,00% mężczyzn. Jednakże spora ilość osób uznała, że kobiety też podejmują pracę na rzecz rodziny (61,14%). 8,57% badanych oznajmiło, że w rodzinie pracują dzieci. Spośród innych odpowiedzi u kobiet pojawiły się informacje, że mąż pracuje dorywczo, nikt nie pracuje lub brak odpowiedzi.

Tabela 4. Członkowie rodziny, którzy pracują - Dzieci

	DZIEWCZYNKI		CHŁOPCY		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Mama	61	54,46	67	56,78	128	55,65
Tata	96	85,71	99	83,89	195	84,78
Siostra	13	11,61	8	6,78	21	9,13
Brat	14	12,50	8	6,78	22	9,57
Inne*	3	2,68	1	0,85	2	0,87

*Dziewczynki: dziadkowie; renta; brak odpowiedzi; *Chłopcy*: brak odpowiedzi

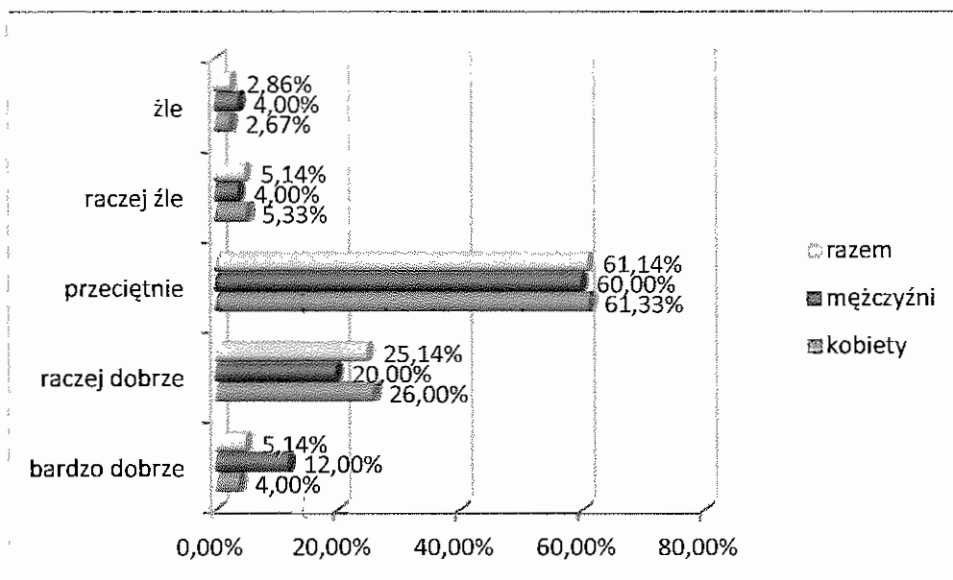
Zdecydowana większość badanych uczniów wskazała, że najczęściej w rodzinie pracuje tata (84,78%), w tym 85,71% dziewczynek i 83,89% chłopców. Z kolei 55,65% respondentów oznajmiła, że w ich rodzinie pracuje mama. Wśród innych odpowiedzi pojawiły się takie, jak: pracują dziadkowie, rodzina żyje z renty oraz brak odpowiedzi. W odniesieniu do wyżej uzyskanych informacji należy wnioskować, iż żywicielem rodziny jest w większości przypadków ojciec, jednakże należy zauważyć, iż matka odgrywa w tej dziedzinie również ważne znaczenie. Ona także podejmuje pracę. Ma to zapewne związek z istniejącą sytuacją materialną-ekonomiczną rodziny oraz państwa. W związku z powyższym postawiona hipoteza: Żywicielem rodziny jest najczęściej ojciec jest prawdziwa, jednakże matka również podejmuje pracę zarobkową na rzecz rodziny.

Tabela 5. Źródło utrzymania rodziny - Rodzice

	KOBIECY		MEŻCZYŻNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Praca na rachunek własny Żony/Męża/Dziecka	43	28,67	6	24,00	49	28,00
Praca najemna w sektorze prywatnym Żony/Męża/Dziecka	59	39,33	11	44,00	70	40,00
Praca najemna w sektorze publicznym Żony/Męża/Dziecka	29	19,33	11	44,00	40	22,86
Praca w własnym gospodarstwie rolnym Żony/Męża/Dziecka	23	15,33	4	25,00	27	15,43
Emerytura/renta Żony/Męża/Dziecka	10	6,67	0	0	10	5,71
Zasiłek dla bezrobotnych Żony/Męża/Dziecka	1	0,67	0	0	1	0,57
Świadczenia z OPS	10	6,67	1	4,00	11	6,29
Praca dorywcza Żony/Męża/Dziecka	18	12,00	1	4,00	19	10,86
Inne*	2	1,33	1	4,00	3	1,71

*Kobiety: alimenty, brak odpowiedzi; *Mężczyźni*: brak odpowiedzi

Większość badanych osób (40,00%) określiła, że źródłem utrzymania ich rodziny jest praca najemna w sektorze prywatnym, w tym 39,33% kobiet i 44,00% mężczyzn. Spora liczba osób utrzymuje się z pracy na własny rachunek (28,00%). 10,86% badanych rodziców pracuje dorywczo. Wśród innych odpowiedzi pojawiły się: alimenty oraz brak odpowiedzi. Odnosząc się do postawionej hipotezy: *Głównym źródłem utrzymania rodziny jest praca zarobkowa w sektorze prywatnym*, należy stwierdzić, że jest ona prawdziwa. Z przeprowadzonych badań wynika, iż głównym źródłem utrzymania rodziny jest praca zarobkowa jednego z członków rodziny w sektorze prywatnym.

Wykres 10. Sytuacja materialna gospodarstwa domowego- Rodzice

Aż 61,14% badanych osób ocenia swoją sytuację materialną jako przeciętną, w tym 61,33% kobiet i 60,00% mężczyzn. Tylko 2,86% respondentów uważa, że ich sytuacja materialna jest zła. Aż 12% mężczyzn twierdzi, że sytuacja materialna gospodarstwa domowego jest bardzo dobra.

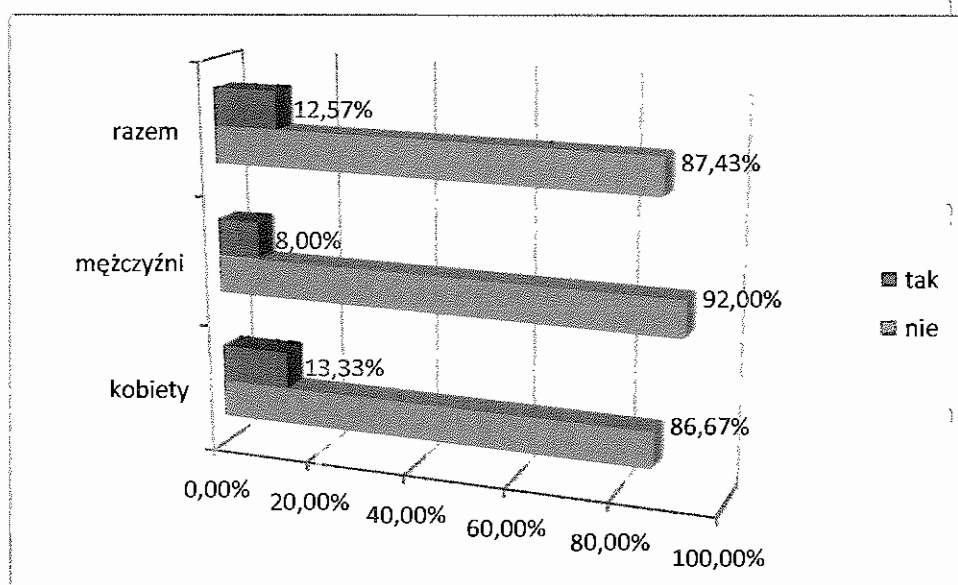
Tabela 6. Dochód na osobę w rodzinie- Rodzice

	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Do 300 zł.	38	25,33	7	28,00	45	25,71
300-600 zł.	56	37,33	7	28,00	63	36,00
600-800 zł.	12	8,00	3	12,00	15	8,57
800-1000 zł.	13	8,67	6	24,00	19	10,86
1000-1300 zł.	11	7,33	0	0	11	6,29
Powyżej 1300 zł.	4	2,67	1	4,00	5	2,86
Brak odpowiedzi	15	10,00	1	4,00	16	9,14
Dochody są nieregularne	1	0,67	0	0,00	1	0,57

Wśród przebadanych rodziców 36,00% stwierdziło, iż dochód na osobę w ich rodzinie wynosi od 300 do 600 zł. miesięcznie, w tym 37,33% kobiet i 28,00% mężczyzn. Aż 10,86% badanych uważa, że dochód na osobę w ich rodzinie wynosi 800-1000 zł. 9,14% badanych nie udzieliło odpowiedzi na zadane pytanie. Jedna osoba oznajmiła, iż w przypadku jej rodziny dochody są nieregularne. W związku z postawioną hipotezą: *Przeciętny dochód na osobę w rodzinie wynosi 300-600 zł*, można wnioskować, że jest ona prawdziwa.

2.4.2. Niepełnosprawność

Niniejszy podparagraf dotyczy niepełnosprawności w rodzinie. Pytania należące do tej grupy to: 6 (rodzice) i 4 (dzieci). Są to zadania wspólne dla obydwóch grup badawczych. Hipotezy szczegółowe zostaną poddane weryfikacji: *Niepełnosprawność jednego z członków rodziny może powodować trudności w jej funkcjonowaniu; Uważa się, że osoba niepełnosprawna w rodzinie jest dziecko.*

Wykres 11. Niepełnosprawność w rodzinie – Rodzice

Zdecydowana większość respondentów 87,43% odpowiedziała, że w ich rodzinie nie występuje niepełnosprawność, w tym 92,00% mężczyzn oraz 86,67% kobiet. Jednakże na uwagę zasługuje fakt, że 13,33% kobiet wskazało, iż w ich rodzinie jest osoba niepełnosprawna. Najczęściej podawały one, że niepełnosprawny jest syn. Pojawiły się także odniesienia do niepełnosprawności żony, męża. Spora liczba kobiet zaznaczając, że występuje niepełnosprawność w ich rodzinach, nie podała osoby, której ta niepełnosprawność dotyczy.

Tabela 7. Niepełnosprawność w rodzinie - Dzieci

	DZIEWCZYNKI		CHŁOPCY		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Nie	102	91,07	106	89,83	208	90,43
Tak *	7	6,25	11	9,32	18	7,83
Brak odpowiedzi	3	2,68	1	0,85	4	1,74

*Dziewczynki: tata; siostra, brat; brak wskazania na osobę; *Chłopcy*: ja; brak wskazania osoby; tata; mama; babcia, brat; siostra

Wśród badanych uczniów podobnie, jak u rodziców większość (90,43%) podkreśliła, iż w ich rodzinie niepełnosprawność nie występuje. Z drugiej strony 7,83% respondentów oznajmiło, iż jedna z osób w rodzinie jest niepełnosprawną. Dziewczynki wskazywały na: brata, siostrę, ojca, z kolei chłopcy podawali: siebie, ojca, brata, mamę, babcie. 1,74% badanych nie udzieliło odpowiedzi na zadane pytanie. Powołując się na hipotezę: *Uważa się, że osobą niepełnosprawną w rodzinie jest dziecko* jest po części prawdziwa, gdyż spora liczba badanych osób wskazała na dziecko, jako osobę niepełnosprawną. Jednocześnie należy zauważyć, że wśród badanych rodziców kilkoro z nich nie udzieliło odpowiedzi, może ma to związek z tym, że wstydzą się niepełnosprawności własnej lub współmałżonka.

W związku z powyższym, odnosząc się do drugiej postawionej hipotezy: *Niepełnosprawność jednego z członków rodziny może powodować trudności w jej funkcjonowaniu* można wnioskować, iż na terenie gminy Łabowa niepełnosprawność w pewnym stopniu wpływ na funkcjonowanie rodziny i jest ona zapewne utrudnieniem w rozwoju i pełnieniu ról społecznych poszczególnych osób w rodzinie.

2.4.3. Problem choroby alkoholowej

Ten podparagraf obejmował będzie zagadnienia związane z problemem alkoholowym w rodzinie. Należą do niego pytania: 13, 14, 15 (rodzice) oraz 7 (dzieci). Weryfikacji i analizie podlegać będą następujące hipotezy: *Alkohol zakłóca funkcjonowanie rodziny; Choroba alkoholowa dotyczy najczęściej ojców rodziny; Pod wpływem alkoholu osoby w rodzinie są bardziej agresywne.*

Tabela 8. Częstotliwość spożywania alkoholu - Rodzice

	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Bardzo często	1	0,67	0	0	1	0,57
Często	0	0	1	4,00	1	0,57
Czasami	8	5,33	6	24,00	14	8,00
Okazjonalnie	45	30,00	4	16,00	49	28,00
Rzadko	32	21,33	6	24,00	38	21,71
Nie piję	72	48,00	8	32,00	80	45,71
Inne*	4	2,67	1	4,00	5	2,86

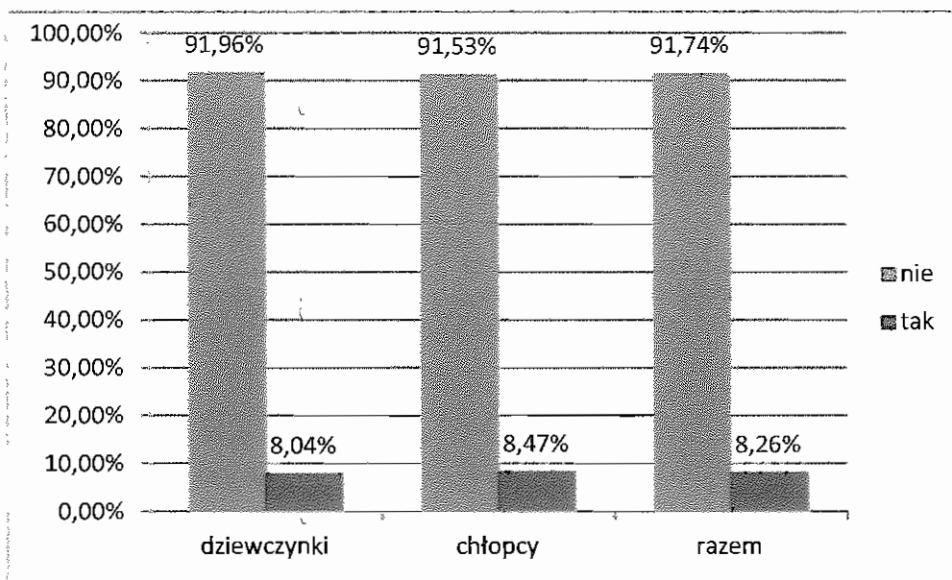
*Kobiety: brak odpowiedzi; podczas spotkań rodzinnych, ale nie zawsze, bo to nic nie daje; wcale, raz na jakiś czas ze znajomymi; *Mężczyźni*: brak odpowiedzi

Wśród badanych rodziców zdecydowana większość (45,71%) uważa, że nie piję alkoholu. Z kolei 30,00% kobiet i 16,00% mężczyzn przyznaje, że spożywa alkohol okazjonalnie. Tylko jedna matka oznajmiła, iż piję alkohol bardzo często. Spośród innych odpowiedzi u kobiet pojawiły się: brak odpowiedzi; podczas spotkań rodzinnych, ale nie zawsze, bo to nic nie daje; wcale; raz na jakiś czas ze znajomymi; u mężczyzn: brak odpowiedzi.

Tabela 9. Członkowie rodziny dotknięci chorobą alkoholową - Rodzice

	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Nie	138	92,00	24	96,00	162	92,57
Tak*	11	7,33	0	0	11	6,29
*mąż	8	5,33	0	0	8	4,57
*rodzeństwo	3	2,00	0	0	3	1,71
Brak odpowiedzi	1	0,67	1	4,00	2	1,14

Zdecydowana większość respondentów odpowiedziała, że w ich rodzinie żaden z jej członków nie nadużywa alkoholu (92,57%). Żaden mężczyzna nie odpowiedział twierdząco. Z kolei 7,33% kobiet potwierdziła, że w ich rodzinie występuje choroba alkoholowa. Najczęściej wskazywały na męża (5,33%), a także na swoje rodzeństwo (2,00). Być może ma to związek z tym, że jeśli ktoś spożywa nadmierne ilości alkoholu, nigdy się do tego nie przyzna. Dlatego też żaden mężczyzna nie odpowiedział twierdząco. Już w tym momencie należy wnioskować, że postawiona hipoteza: *Choroba alkoholowa dotyczy najczęściej ojców rodziny* jest prawdziwa.

Wykres 12. Osoby dotknięte chorobą alkoholową w rodzinie - Dzieci

Z przeprowadzonych wśród uczniów badań wynika, iż zdecydowana większość 91,74% oznajmiła, iż w ich rodzinie nie ma problemu choroby alkoholowej. Jednakże 8,04% dziewczynek i 8,47% chłopców potwierdza występowanie alkoholizmu w ich rodzinach. Wśród dziewczynek sześć z nich wskazało, iż najczęściej ojciec nadużywa alkoholu w rodzinie. Wskazały także na matkę, siostrę, brata. U chłopców większość nie wskazała osoby w rodzinie, która ma problemy związane z chorobą alkoholową. W związku z powyższym należy jeszcze raz podkreślić, że najczęściej choroba alkoholowa dotyka ojców rodziny.

Tabela 10. Zachowanie się osób pod wpływem alkoholu - Rodzice

	KOBIECY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Tracę kontrolę	1	0,67	0	0	1	0,57
Jestem bardziej konfliktowy/a	3	2,00	2	8,00	5	2,86
Jestem agresywny/a wobec członków rodziny	0	0	0	0	0	0
Robię bójkę z domownikami	0	0	0	0	0	0
Jestem spokojny/a	45	30,00	15	60,00	60	34,29
Nie piję alkoholu	91	60,67	7	28,00	98	56,00
Inne*	11	7,33	2	8,00	13	7,43

*Kobiety: brak odpowiedzi; nie dotyczy; lubię żartować, ale nikomu nie ubliżam; nie piję takich ilości, by wywoływały skutek; *Mężczyźni*: brak odpowiedzi; za dużo pytań o alkohol

Wśród badanych zauważono, że większość z nich (56,00%) nie pije alkoholu, co jest potwierdzeniem analiz wcześniejszych pytań. Z kolei najczęściej pod wpływem alkoholu ankietowani wskazują, że są spokojni (34,29%). Żaden z badanych respondentów nie uważa, żeby pod wpływem alkoholu był agresywny wobec członków rodziny ani robił bójki z domownikami. 2,86% badanych uważa, że po spożyciu alkoholu są bardziej konfliktowi. Wśród innych odpowiedzi pojawiły się: u kobiet brak odpowiedzi, nie dotyczy, lubię żartować, ale nikomu nie ubliżam, nie pije takich ilości, aby wywoływały skutek; u mężczyzn brak odpowiedzi, za dużo pytań o alkohol. Odnosząc się do postawionej hipotezy: *Pod wpływem alkoholu osoby w rodzinie są bardziej agresywne*, na podstawie zebranych informacji można wnioskować, iż jest ona nieprawdziwa. Respondenci uważają, że jeśli już spożywają alkohol, to pod jego wpływem są spokojni.

Dokonując analizy i interpretacji zebranych danych dotyczących problemu choroby alkoholowej, należy wnioskować, iż problem ten powoduje zaburzenia w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny. Jednocześnie w momencie, gdy choroba alkoholowa dotyka jednej z członków rodziny, chora jest cała rodzina i zakłócone zostają jej funkcje. Dlatego można potwierdzić postawioną hipotezę, że *Alkohol zakłóca funkcjonowanie rodziny*.

2.4.4. Sposoby radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych, tj. wychowanie i opieka nad dziećmi

W niniejszym podparagrafie zostanie dokonana analiza i interpretacja takich pytań: 7, 9, 10, 11, 12, 16, 8. Pytania te odnoszą się tylko do rodziców. Weryfikacji i sprawdzeniu podlegać będą takie hipotezy: *Modlitwa jest dla rodziców ważnym sposobem radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych; Dzieci szanują swoich rodziców; Rodzice, kiedy się zdenerwują na swoje dzieci, najczęściej krzyczą; Rodzice dobrze radzą sobie w trudnych sytuacjach życiowych*.

Tabela 11. Sposoby radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych - Rodzice

	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Modlitwa	107	71,33	20	80,00	127	72,57
Praca	80	53,33	16	64,00	96	54,86
Terapia	2	1,33	0	0	2	1,14
Leki	4	2,67	0	0	4	2,29
Odcięcie od świata	5	3,33	2	8,00	7	4,00
Obecność drugiego człowieka	92	61,33	12	48,00	104	59,43
Rozmowa z innymi	91	60,67	14	56,00	105	60,00
Podróże	4	2,67	3	12,00	7	4,00
Alkohol	2	1,33	1	4,00	3	1,71
Hobby	8	5,33	5	20,00	13	7,43

Wolontariat	3	2,00	0	0	3	1,71
Przemeblowanie	7	4,67	0	0	7	4,00
Internet	7	4,67	4	16,00	11	6,29
Nadzieja	53	35,33	7	28,00	60	34,29
Sen	27	18,00	6	24,00	33	18,86
Sprzątanie	50	33,33	2	8,00	52	29,71
Praca w domu	68	45,33	10	40,00	78	44,57
Zmiana miejsca zamieszkania	2	1,33	0	0	2	1,14
Inne*	2	1,33	3	12,00	5	2,86

*Kobiety: brak odpowiedzi, sposób na ich rozładowanie; *Mezcyźni*: brak odpowiedzi, nie ma co liczyć na pomoc państwa jest coraz gorzej, wypłata gotówki

Każdy człowiek ma swój sposób radzenia sobie w trudnej sytuacji życiowej. Wśród badanych rodziców aż 72,57% uważa, że modlitwa jest istotnym sposobem radzenia sobie z problemami życiowymi. Zapewne ma to związek z religijnością badanej grupy osób, gdzie zdecydowana większość uznaje się za osobę wierzącą i praktykującą.³ 54,86% badanych zajmuje się pracą, aby zapomnieć o problemach, w tym też 44,57% pracą w domu. Istotne znaczenie odgrywa również obecność drugiego człowieka 59,43%, a także rozmowa z innymi 60,00%. Wśród innych odpowiedzi pojawiły się u kobiet: brak odpowiedzi, sposób na ich rozładowanie oraz u mężczyzn: brak odpowiedzi, nie ma co liczyć na pomoc państwa jest coraz gorzej, wypłata gotówki. Wyżej założona hipoteza: *Modlitwa jest dla rodziców ważnym sposobem radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych* jest zatem prawdziwa.

³ Por. Tabela własna nr 2 s. 18

Tabela 12. Stosunek dzieci względem rodziców - Rodzice

	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Szanują mnie	113	75,33	19	76,00	132	75,43
Nie szanują mnie	1	0,67	0	0	1	0,57
Przezywają mnie	0	0	0	0	0	0
Są dla mnie dobre	81	46,29	10	40,00	91	52,00
Są posłuszne	55	36,67	8	32,00	63	36,00
Pomagają mi	7	4,67	12	48,00	19	10,86
Nie pomagają mi	2	1,33	0	0	2	1,14
Pyskują mi	13	8,67	1	4,00	14	8,00
Inne*	5	3,33	1	4,00	6	3,43

*Kobiety: bardzo mnie kochają, brak odpowiedzi; *Mężczyźni*: brak odpowiedzi

Badani rodzice uważają, że dzieci darzą ich szacunkiem (75,43%). Co więcej często respondenci podkreślają, że ich dzieci są dla nich dobre (52,00%). 48,00% mężczyzn sądzi także, że dzieci im pomagają. Z kolei 36,67% kobiet przyznaje, że dzieci są im posłuszne. Wśród innych odpowiedzi u kobiet pojawiło się, że dzieci bardzo mnie kochają, brak odpowiedzi, u mężczyzn brak odpowiedzi. W związku z powyższym należy wnioskować, iż relacje rodziców z dziećmi w postrzeganiu rodziców są dobre. Rodzice mają pozytywne relacje ze swoimi dziećmi, co może wpływać na fakt, że nie mają większych problemów opiekuńczo – wychowawczych. W związku z powyższym postawiona hipoteza szczegółowa: *Dzieci szanują swoich rodziców* jest prawdziwa.

Tabela 13. Sytuacje, kiedy rodzice nie radzą sobie z problemami rodzinnymi - Rodzice

	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Szukam wsparcia w rodzinie	103	68,67	14	56,00	117	66,86
Udaje się do znajomych po pomoc	13	8,67	2	8,00	15	8,57
Szukam pomocy np. w Ośrodku Pomocy Społecznej	4	2,67	0	0	4	2,29
Dzwonię po policję	1	0,67	1	4,00	2	1,14
Udaje się do znajomych po pomoc	1	0,67	4	16,00	5	2,86
Nie mówię nikomu o problemach	35	23,33	11	44,00	46	26,29

rodzinnych						
Płaczę i cierpię, ale nie powiem nikomu o problemach, bo się boję, że mnie wyśmieją	3	2,00	1	4,00	4	2,29
Inne*	14	9,33	4	16,00	18	10,29

*Kobiety: modłę się, nie było takich problemów, sama rozwiązuje swoje problemy, każdą sytuację i problem staram się rozwiązać i jest zawsze efekt pozytywny, potrzebna jest rozmowa i wyjaśnienie z najbliższymi; *Mężczyźni*: brak odpowiedzi, prawo nie jest po stronie rodziny, nie mam takich problemów, żeby sobie nie poradzić, bez problemów

W sytuacjach, kiedy badane osoby nie radzą sobie z problemami rodzinnymi, najczęściej (66,86%) szukają wsparcia w rodzinie, w tym 68,67% kobiet i 56,00% mężczyzn. Sporo osób nie mówi nikomu o swoich problemach w domu (26,29%). Tylko 2,29% badanych szuka pomocy w instytucjach państwowych tj. Ośrodek Pomocy Społecznej. Wśród innych odpowiedzi pojawiły się u kobiet: modłę się, nie było takich problemów, sama rozwiązuję problemy, każdą sytuację i problem staram się rozwiązać i jest zawsze efekt pozytywny, potrzebna jest rozmowa i wyjaśnienie z najbliższymi; u mężczyzn: brak odpowiedzi, prawo nie jest po stronie rodziny, nie mam takich problemów, żeby sobie nie poradzić, bez problemów.

Tabela 14. Sposoby radzenia sobie, gdy dzieci są niegrzeczne - Rodzice

	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Rozmawiam z nimi	130	86,67	24	96,00	154	88,00
Dam klapsa	12	8,00	2	8,00	14	8,00
Uderzę	3	2,00	0	0	3	1,71
Krzyczę	31	20,67	5	20,00	36	20,57
Dam im karę*	33	22,00	7	28,00	40	22,86
Nie radzę sobie	1	0,67	0	0	1	0,57
Inne **	4	2,67	2	8,00	6	3,43

*Kobiety: brak wskazania kary; zakaz komputera i TV; sprzątnięcie pokoju; zmywanie naczyń; czyszczenie obuwia; zakaz używania komórki; zakaz wyjścia z domu; uczyć się; są za duże na kary; *Mężczyźni*: szlaban na TV, szlaban na Internet, zakaz korzystania z komputera

** *Kobiety*: brak odpowiedzi; tłumaczę, co dobre a co złe, że zło do niczego nie prowadzi; kompromis; tolerancja; *Mężczyźni*: jest to moja prywatna sprawa i sposób na wychowanie; brak odpowiedzi

Zdecydowana większość respondentów (88,00%) uważa, że w sytuacjach, gdy ich dzieci są niegrzeczne, rozmawiają z nimi. Aż 22,86% badanych oznajmiła, iż kiedy ich dzieci są im nieposłuszne, dają im karę. W tym wśród kobiet jest nią: brak wskazania kary, zakaz komputera i TV, sprzątnięcie pokoju, zmywanie naczyń, czyszczenie obuwia, zakaz używania komórki, zakaz wyjścia z domu, uczyć się, są za duże na kary; u mężczyzn: szlaban na TV, szlaban na Internet, zakaz korzystania z komputera. 20,57% rodziców sądzi, że krzyczą, gdy ich dzieci są niegrzeczne. Spośród innych uzyskanych odpowiedzi pojawiły się u kobiet: brak odpowiedzi; tłumaczę, co dobre a co złe, że zło do niczego nie prowadzi; kompromis;

tolerancja; u mężczyzn: jest to moja prywatna sprawa i sposób na wychowanie, brak odpowiedzi.

Tabela 15. Zachowanie rodziców w sytuacjach, gdy ich dziecko nie słucha - Rodzice

	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Krzyczę	44	29,33	6	24,00	50	28,57
Daję klapsa	4	2,67	1	4,00	5	2,86
Karzę wykonać jakąś czynność np.*	30	20,00	3	12,00	33	18,86
Jestem zły/a	33	22,00	9	36,00	42	24,00
Tłumaczę raz jeszcze swoje stanowisko	95	63,33	15	60,00	110	62,86
Wychodzę z domu	-	-	-	-	-	-
Piję alkohol	-	-	-	-	-	-
Biję je	-	-	-	-	-	-
Inne**	7	4,67	3	12,00	10	5,71

*Kobiety: brak wskazania kary; zmywanie; sprząatanie; dodatkowe zajęcie w domu; brak kieszonkowych; nauka; pomoc różna; uporządkowanie rzeczy, książki; *Meżczyźni*: brak wskazania kary

**Kobiety: brak odpowiedzi; dużo rozmawiam z nimi; *Meżczyźni*: brak odpowiedzi; każdy ma swój sposób; moje dzieci nie stwarzają problemów

Należy na początku zauważyć, iż analiza tego pytania, jest ściśle związane z powyższymi rozważaniami. Aż 62,86% badanych rodziców wskazuje, iż w sytuacjach, kiedy ich dzieci ich nie słuchają, jeszcze raz tłumaczą im swoje stanowisko. Spora liczba osób uważa, że krzyczy na swoje dzieci (28,57%)⁴. Rodzice w sytuacjach, gdy ich dzieci nie słuchają, karzą im wykonać jakąś czynność (18,86%). W tym u kobiet pojawiły się odpowiedzi: brak wskazania kary; zmywanie; sprząatanie; dodatkowe zajęcie w domu; brak kieszonkowego; nauka; różna pomoc; uporządkowanie rzeczy, książki; u mężczyzn brak wskazania kary. Można zauważyć, że odpowiedzi są inne od wcześniej podanych.⁵ Po części postawioną hipotezę: *Rodzice, kiedy się zdenerwują na swoje dzieci, najczęściej krzyczą* można potwierdzić, gdyż sporo badanych osób uważa, że gdy się zdenerwuje na swoje dzieci, to krzyczy. Jednakże nie jest to najczęściej, według badanych osób, przyjmowany sposób radzenia sobie w wychowaniu i opiece nad dziećmi.

Tabela 16. Zachowanie rodziców w sytuacjach, gdy się zdenerwują - Rodzice

	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Piję alkohol	1	0,67	0	0	1	0,57
Rozmawiam z kimś np.*	123	82,00	14	56,00	137	78,29
Tracę kontrolę nad sobą	2	1,33	0	0	2	1,14
Uprawiam sport	10	6,67	5	20,00	15	8,57
Jestem agresywna/y	2	1,33	0	0	2	1,14
Bije członków rodziny	-	-	-	-	-	-

⁴ Por. Tabela własna nr 14 s. 32.

⁵ Tamże s. 32.

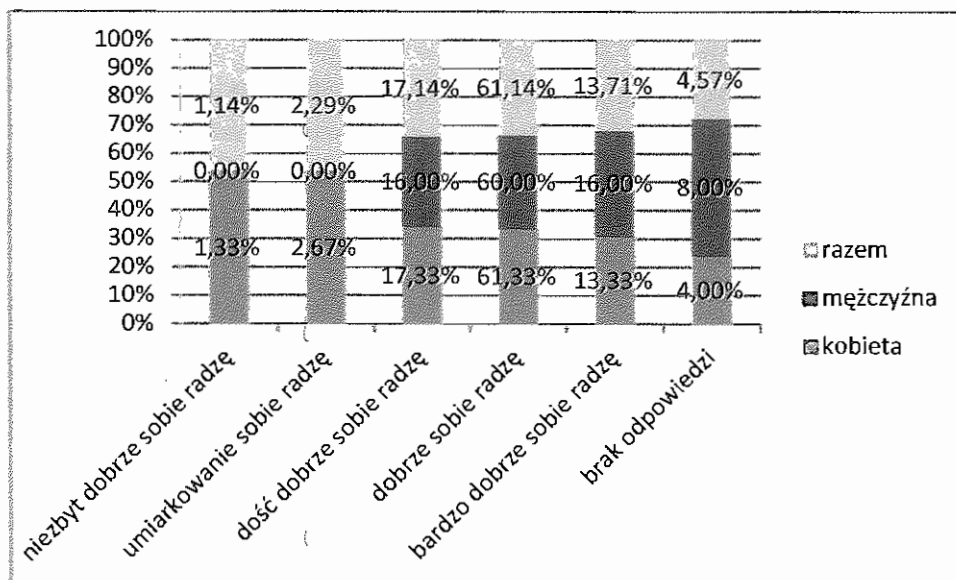
Przezywam członków rodziny	6	4,00	0	0	6	3,43
Uciekam z domu	1	0,67	1	4,00	2	1,14
Idę do znajomych	11	7,33	0	0	11	6,29
Trzaskam drzwiami	8	5,33	1	4,00	9	5,14
Inne**	26	17,33	6	24,00	32	18,29

*Kobiety: brak wskazania osoby; z dzieckiem; z psychologiem; z mężem; z matką; z ojcem; z sąsiadką;

Mężczyźni: z matką; żoną, brak wskazania osoby

**Kobiety: brak odpowiedzi; tłumię w sobie gniew; nie odzywam się; płaczę; siadam i czytam gazetę; gdy wyjaśnię, o co chodzi, zajmuję się osobną pracą; chwila wyciszenia; idę sobie popracować w ogródku; muszę się przespać z tym problemem; chcę zostać sama; biorę głęboki oddech; nie denerwuje się aż tak; *Mężczyźni*: idę spać; brak odpowiedzi; słucham muzyki; mam swój sposób na opanowanie nerwów

Większość badanych (78,29%) wskazało, że w sytuacjach, gdy się zdenerwują, rozmawiają z kimś. Jednocześnie u kobiet pojawiły się takie odpowiedzi, jak: brak wskazania osoby, z dzieckiem, z psychologiem, z mężem, z matką, z ojcem, z sąsiadką; u mężczyzn: z matką, z żoną, brak wskazania osoby. Aż 8,57% badanych oznajmiło, że rozładowuje swoją złość uprawiając sport. Wśród innych odpowiedzi pojawiły się u kobiet: brak odpowiedzi; tłumię w sobie gniew; nie odzywam się; płaczę; siadam i czytam gazetę; gdy wyjaśnię, o co chodzi, zajmuję się inną pracą; chwila wyciszenia; idę sobie popracować w ogródku; muszę się przespać z tym problemem; chcę zostać sama; biorę głęboki oddech; nie denerwuję się aż tak; u mężczyzn: idę spać; brak odpowiedzi; słucham muzyki; mam swój sposób na opanowanie nerwów. Jedna kobieta wskazała, iż w sytuacjach, gdy jest zdenerwowana, pije alkohol.

Wykres 13. Możliwości radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych – Rodzice

Z powyższego wykresu wynika, iż żaden mężczyzna nie uważa, żeby niezbyt dobrze lub umiarkowanie radził sobie w trudnych sytuacjach życiowych. Zdecydowana większość badanych respondentów (61,14%) sądzi, że dobrze radzi sobie z różnymi problemami i w różnych sytuacjach życiowych. Aż 13,71% badanych rodziców uważa, że bardzo dobrze radzi sobie w trudnych sytuacjach życiowych. 4,57% respondentów nie odpowiedziało na postawione pytanie. Zatem można wnioskować, że na terenie gminy Łabowa rodzice raczej potrafią radzić sobie w trudnych sytuacjach życiowych. Dlatego też hipoteza szczegółowa: *Rodzice dobrze radzą sobie w trudnych sytuacjach życiowych* jest prawdziwa.

Podsumowując wyżej przedstawione informacje należy zwrócić uwagę na to, że mimo deklaracji rodziców, iż są w stanie sami poradzić sobie z problemami życiowymi, rodzinnymi, istnieją takie rodziny, w których konieczna jest pomoc z zewnątrz, która miałaby na celu przywrócenie prawidłowego funkcjonowania danej rodziny. Dlatego też już w tym miejscu można podkreślić, iż powołanie asystenta rodziny na terenie gminy Łabowa ma uzasadnienie, czego dowodem są niniejsze badania.

2.4.5. Stosunek rodziców względem dzieci

Niniejszy podparagraf dotyczy relacji dzieci z rodzicami w postrzeganiu dzieci. Analizie i interpretacji poddane zostaną pytania odnoszące się do dzieci: 5 i 6. Również weryfikacji zostaną poddane hipotezy szczegółowe: *Rodzice pomagają swoim dzieciom; W sytuacji, gdy dziecko jest niegrzeczne, rodzice rozmawiają z nim.*

Tabela 17. Stosunek dzieci z rodzicami - Dzieci

	DZIEWCZYNKI		CHŁOPCY		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Szanują mnie	87	77,68	90	76,27	177	76,96
Nie szanują mnie	3	2,68	1	0,85	4	1,74
Są dla mnie dobrzy	90	80,36	88	74,58	178	77,39
Pomagają mi	84	75,00	83	70,34	167	72,61
Nie pomagają mi	2	1,79	1	0,85	3	1,30
Są wobec mnie agresywni	1	0,89	1	0,85	2	0,87
Inne *	3	2,68	3	2,4	6	2,61

*Dziewczynki: biją mnie; kochają mnie; *Chłopcy*: brak odpowiedzi; są tacy sobie; spełniają za mnie trudną pracę

Dokonując analizy wyżej postawionego pytania należy zwrócić uwagę, iż dzieci raczej postrzegają relacje ze swoimi rodzicami jako pozytywne. Aż 77,39% dzieci uważa, że ich rodzice są dla nich dobrzy. 76,96% badanych wskazało, że rodzice ich szanują, z kolei 72,61% sądzi, że im pomagają. Jedna dziewczynka i jeden chłopiec twierdzą, że ich rodzice są względem nich agresywni. Wśród innych odpowiedzi pojawiły się u dziewczynek: biją mnie, kochają mnie; u chłopców: brak odpowiedzi, są tacy sobie, spełniają za mnie trudną pracę. Weryfikując postawioną hipotezę szczegółową: *Rodzice pomagają swoim dzieciom* można wnioskować, że jest ona prawdziwa.

Tabela 18. Zachowanie dzieci, w sytuacjach, gdy są niegrzeczne - Dzieci

	DZIEWCZYNKI		CHŁOPCY		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Krzyczą na mnie	30	26,79	26	22,03	56	24,35
Biją mnie	4	3,57	1	0,85	5	2,17
Są na mnie źli	30	26,79	24	20,34	54	23,48
Rozmawiają ze mną	48	42,86	72	61,02	120	52,18
Tłumaczą, że źle postąpiłem/łam	74	66,07	76	64,41	150	65,22
Karzą wykonać jakąś czynność np.*	14	12,50	8	6,78	22	9,57
Inne **	3	2,68	2	1,69	5	2,17

*Dziewczynki: umyć gary; zakaz oglądania TV; posprzątać dom; brak wskazania czynności; *Chłopcy*: brak wskazania czynności

**Dziewczynki: nic nie robię; kara na komputer lub TV; zabierają komórkę; *Chłopcy*: brak odpowiedzi

Odnosząc się do udzielonych przez rodziców odpowiedzi można wnioskować, iż pokrywają się z tymi, które przedstawiły dzieci.⁶ Aż 65,22% badanych dzieci uważa, iż kiedy są niegrzeczne, rodzice tłumaczą im, że źle postąpili. 52,18% twierdzi, że rodzice rozmawiają z nimi, gdy oni są niegrzeczni. Z kolei wśród kar, jakie dają im rodzice, dzieci wskazały praktycznie takie same, jak ich rodzice. U dziewczynek: umyć „gary”, zakaz oglądania TV; posprzątać dom; brak wskazania czynności; u chłopców: brak wskazania czynności. Wśród innych odpowiedzi pojawiły się u dziewczynek: nic nie robię; kara na komputer lub TV, zabierają komórkę; u chłopców: brak odpowiedzi. Zatem można określić, iż hipoteza: *W sytuacji, gdy dziecko jest niegrzeczne, rodzice rozmawiają z nim* jest po części prawdziwa. Jednakże nie jest to najczęściej podawany przez respondentów sposób reakcji rodziców na negatywne zachowanie dzieci.

⁶ Por. Tabela własna nr 14 s. 32; Tabela własna nr 15 s. 33.

2.4.6. Zachowanie dziecka podczas agresji

Odnosząc się do niniejszego zagadnienia obejmującego zachowanie dziecka wobec agresji, dokonana zostanie interpretacja i analiza pytania nr 8 dotyczącego dzieci. Zostaną tutaj poddane weryfikacji następujące hipotezy szczegółowe: *Dziecko, kiedy jest agresywne, kłóci się z rodzeństwem; Dziecko krzykiem reaguje na złość.*

Tabela 19. Zachowanie dziecka podczas agresji - Dzieci

	DZIEWCZYNKI		CHŁOPCY		RAZEM	
	N	%	N	%	N	%
Krzyczę	25	22,32	21	17,79	46	20,00
Pyskuje rodzicom	20	17,86	19	16,10	39	16,96
Kłóczę się z rodzeństwem	36	32,14	25	21,19	61	26,52
Uciekam z domu	4	3,57	4	3,39	8	3,48
Trzaskam drzwiami	23	20,54	21	17,79	44	19,13
Rozmawiam z np.*	51	45,54	33	27,97	84	36,52
Uprawiam sport	15	13,39	41	34,75	56	24,35
Oglądam TV	35	31,25	56	47,46	91	39,57
Gram na komputerze	32	28,57	50	42,37	82	35,65
Inne**	7	6,25	2	1,69	9	3,91

*Dziewczynki: mamą; tatą; siostrą; bratem; kolegą; koleżanką; babcią; brak wskazania na osobę; *Chłopcy*: brak wskazania na osobę

**Dziewczynki: gadam z chłopakiem; słucham muzyki; nie mogę się opanować; siedzę w łazience; siedzę w pokoju; siedzę w kącie; rozładowuję swoją złość; *Chłopcy*: leżę „wkurzony”; uspokajam się

Wśród badanych dzieci najczęściej w chwili złości oglądają one TV (39,57%), z kolei 35,65% z nich gra na komputerze. 36,52% respondentów w sytuacjach agresji rozmawia z kimś, w tym dziewczynki: mamą, tatą, siostrą, bratem; kolegą; koleżanką; babcią; brak wskazania na osobę; chłopcy: leżę „wkurzony”; uspokajam się. 26,52% badanych dzieci w chwili zdenerwowania kłóci się z rodzeństwem. Natomiast 20,00% respondentów podczas agresji krzyczy. W związku z powyższym można wnioskować, iż postawione hipotezy: *Dziecko, kiedy jest agresywne, kłóci się z rodzeństwem; Dziecko krzykiem reaguje na złość* są po części prawdziwe. Jednak z badań wynika, iż dzieci pod wpływem negatywnych emocji najczęściej uciekają w grę na komputerze lub oglądanie TV.

Dokonując analizy zebranych informacji odnośnie zachowania dziecka w rodzinie można wnioskować, że najczęściej na agresje reagują one przez oderwanie się od świata

rzeczywistego, poprzez grę na komputerze oraz oglądanie TV. Taki sposób reakcji na zło, jeszcze bardziej potęguje agresje u dzieci i nie jest najlepszym rozwiązaniem na wyładowanie negatywnych emocji.

2.5. Podsumowanie badań

Z przeprowadzonych badań wynika, iż istnieją wyraźne ograniczenia i problemy mające wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny. Wśród badanych rodziców, zdecydowana większość z nich to kobiety (85,71%)⁷. W związku z powyższym należy wnioskować, iż informacje uzyskane od rodziców są bardzo istotne z tym, że mała liczba przebadanych ojców daje niewyczerpujące wiadomości, które można by pogłębić kontynuując w przyszłości badane zjawisko. Zauważono, że płeć jest podstawowym czynnikiem warunkującym podejście do zagadnienia związanego z funkcjonowaniem rodziny. Z kolei wśród badanych rodziców pomocniczym wskaźnikiem jest także religijność⁸, do której respondenci przywiązują wielką wagę w radzeniu sobie z problemami życiowymi⁹. Badane osoby zarówno dzieci i ich rodzice wskazują, iż pochodzą z rodzin wielodzietnych¹⁰. Zapewne jest to związane z miejscem zamieszkania - na wsi.

Po dokonaniu analizy pytań odnoszących się do grupy *praca a bezrobocie*¹¹ zauważono, iż bezrobocie jest czynnikiem mającym istotne znaczenie w funkcjonowaniu rodziny. Ma on negatywny wpływ na rozwój poszczególnych członków rodziny i powoduje narastające problemy w jej funkcjonowaniu. W związku z tym, pojawiają się liczne zakłócenia, które uniemożliwiają prawidłowe życie rodziny. Co więcej brak pracy jest związany zapewne z miejscem zamieszkania i ograniczeniami związanymi z dojazdem do zakładów pracy, niedogodny rozkład komunikacji transportowej, itp. Zauważono także, iż w rodzinach często zdarza się, że obydwój rodzice podejmują pracę. Zarówno ojciec, jak i matka stają się żywicielami rodziny. Istotne znaczenie ma również fakt, że najczęściej osoby w rodzinie podejmują pracę w sektorze prywatnym. Zdecydowana większość badanych uważa, iż ich sytuacja materialno-bytowa jest przeciętna. W związku z powyższym należy przyjąć, iż bezrobocie, niskie zarobki, praca w nieustalonym wymiarze sprawiają wiele

---

⁷ Por. Wykres własny nr 1 s. 15.

⁸ Zob. Tabela własna nr 2 s. 18.

⁹ Por. Tabela własna nr 11 s. 29-30.

¹⁰ Tabela własna nr 1 s. 17; Wykres własny nr 8 s. 20.

¹¹ Zob. s. 20-24.

frustracji wśród poszczególnych członków rodziny i powodują bezradność w radzeniu sobie z różnymi sytuacjami życiowymi.

Niniejsze badania ukazują, że na terenie gminy Łabowa *niepełnosprawność*¹² występuje w stopniu nieznacznym, co oznacza, iż niewiele osób wskazało na problem niepełnosprawności w rodzinie. Po pierwsze może mieć to związek z tym, iż istnieją wśród rodzin stereotypy związane z tym, że niepełnosprawni ludzie nie mają miejsca w środowisku i powinni zostać w domu. Z drugiej strony osoby niepełnosprawne mogą czuć się niebezpiecznie w środowisku lokalnym, gdyż spotkały się z niemiłymi sytuacjami ze strony otoczenia i boją się krytyki innych. Może mieć to też związek z tym, iż po prostu osoby niepełnosprawne i ich rodziny wstydzą się choroby, jaka ich dotknęła i wycofują się z życia społecznego. Należy zwrócić uwagę, iż niepełnosprawność jest czynnikiem, który może mieć wpływ na funkcjonowanie rodziny. Zazwyczaj ma on odcień negatywny, gdyż niepełnosprawność jednego członka rodziny wnosi do niej wiele ograniczeń i trudności, związanych chociażby z pracą zawodową, opieką nad chorą osobą, itp. Odnosząc się do mieszkańców gminy Łabowa można uznać, iż ukazują oni niepełnosprawność, jako kolejny problem sprawiający trudności w prawidłowym rozwoju rodziny. Zapewne poszerzenie badań dotyczących niepełnosprawności na terenie gminy Łabowa, dostarczyłoby wiele bogatych i wartościowych informacji.

Być może *problematyka związana z chorobą alkoholową*¹³ jest bardzo delikatna i trudna do określenia, jednak badania ukazują, iż spora liczba badanych osób potrafi przyznać się do problemu związanego z nadużywaniem alkoholu przez poszczególne osoby w rodzinie. Jednocześnie można sądzić, iż jest to i tak niewielka liczba badanych osób, gdyż jak potwierdza teoria alkoholik raczej nie przyzna się do swojego problemu związanego z nadmiernym spożywaniem alkoholu. Rodzina, chociaż dotknięta jest problemem związanym z alkoholem, to wstydzi się i nie przyznaje do tego. Co więcej, zauważono, iż żaden mężczyzna nie przyznał się do nadmiernego spożywania alkoholu, co potwierdzałoby założenia teoretyczne. Większość badanych uważa także, iż pod wpływem alkoholu zachowuje się spokojnie. Na podstawie pracy socjalnej z mieszkańcami gminy Łabowa można zauważyć, iż coraz częściej zdarzają się przypadki stosowania przemocy w rodzinie, których sprawcą, jak się później okazuje, jest osoba, która nadużywa alkoholu. Na uwagę zasługuje także fakt, iż spora liczba osób dotkniętych chorobą alkoholową odbywa leczenie odwykowe, po którym, niestety, nie w każdym przypadku zrywa z nałogiem. Zatem można

---

¹² Por. s. 25-26.

¹³ Zob. s. 26-29.

powiedzieć, iż choroba alkoholowa jednego z członków rodziny zaburza prawidłowe funkcjonowanie poszczególnych jej członków. W teorii istnieje termin, który określa, iż poszczególne osoby w rodzinie, które nie spożywają alkoholu są współzależnione i cały system rodziny jest zaburzony. W związku z powyższym należy wnioskować, że choroba alkoholowa jest poważnym zagrożeniem dla prawidłowego funkcjonowania rodziny i powoduje bezradność rodziców w opiece i wychowaniu dzieci, zwolnienia z pracy i frustracje z tym związane, itp.

Wśród badanych osób zauważono, iż zdecydowana większość ma określone *sposoby radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych*¹⁴. Często w teorii zakłada się, że na wsiach ludzie są bardziej przywiązani do tradycji i są bardziej pobożni niż w mieście. Dokonując analizy niniejszych badań owe założenie jest zasadne, gdyż zdecydowana większość respondentów, dzięki modlitwie znosi trudne sytuacje życiowe. Dostrzeżono także, iż stosunki rodziców z dziećmi w opinii rodziców są raczej dobre, gdyż dzieci ich szanują. Jednakże zwrócono uwagę także na fakt, iż dzieci czasem „pyskują” swoim rodzicom. Może mieć to związek z problemami opiekuńczo – wychowawczymi rodziców, którzy nie są w stanie poradzić sobie z wychowaniem dzieci. Rodzice w większości przypadków, gdy mają problemy rodzinne, szukają wsparcia w rodzinie. Co więcej, na uwagę zasługuje także fakt, iż w sytuacjach, gdy dzieci nie słuchają swoich rodziców, oni najczęściej rozmawiają ze swoimi dziećmi. Zauważono, iż często dają im klapsa lub karę. Kilkeró z rodziców w sytuacjach, kiedy dziecko jest niegrzeczne, uderzy je, co jest już przemocą. W związku z powyższym należy wnioskować, iż rodzice mają często problemy z opieką i wychowaniem swoich dzieci. Takie problemy nasilają w nich bezradność oraz frustracje. Zauważono również, że kobiety udzielały nieco konkretniejszych odpowiedzi na postawione im pytania niż mężczyźni. Zapewne ma to związek z tym, iż kobiety emocjonalnie podchodzą do wielu spraw i potrafią mówić o swoich uczuciach, zaś mężczyźni są zamknięci w sobie i nie potrafią opowiadać o swoich problemach życiowych.

Odnosząc się do relacji między dziećmi a rodzicami w ocenie dzieci, badania ukazują, iż są one w większości przypadków właściwe.¹⁵ Zdecydowana większość respondentów uznała, że rodzice są dla nich dobrzy i ich szanują. Najczęściej w sytuacjach, gdy dzieci są niegrzeczne rodzice tłumaczą im swoje stanowisko i rozmawiają z nimi. Spora liczba badanych uczniów sądzi, że rodzice krzyczą, dają im jakąś karę do wykonania. Jednakże pojawiły się także odpowiedzi, że rodzice, gdy ich dzieci są niegrzeczne, biją je. Można

---

¹⁴ Zob. s. 29- 35.

¹⁵ 5.35-36.

wnioskować, iż rodzice tak postępują pod wpływem emocji, jednakże każde uderzenie, złe traktowanie jest przemocą. Takie zachowania ze strony rodziców mogą być spowodowane ich bezradnością w radzeniu sobie w opiece i wychowaniu dziecka. Jak już wcześniej zauważono, pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzinnych, mógłby prowadzić powołany asystent rodziny.

Kolejnym zagadnieniem podjętym w badaniach jest zachowanie dziecka podczas agresji.¹⁶ Zauważono, iż najczęściej w chwili złości, dziecko izoluje się od otoczenia i zagłębia w grę na komputerze lub też ogląda TV. Zapewne takie czynniki jeszcze bardziej pogłębiają jego agresję, ponieważ bardzo często informacje przekazywane przez media zawierają w sobie ogrom negatywnych emocji. Co więcej, rodzice pozostawiają często dzieci samym sobie, nie dopytując się, co się im stało, jak im można pomóc. Wtedy to, dzieci szukają pomocy w świecie wirtualnym, Internet. Spora liczba uczniów sądzi, że w chwili złości kłóci się ze swoim rodzeństwem. Powyższe informacje ukazują, iż pod tym względem również potrzebna jest pomoc rodzinom. Być może często stres, bezrobocie, problemy alkoholowe, itp. mają znaczący wpływ na relacje z dziećmi i sposoby radzenia sobie z ich wychowywaniem.

Dokonując ogólnej analizy zebranych informacji należy sądzi, iż postawiona wyżej hipoteza główna: *Rodziny zamieszkujące na terenie gminy Łabowa potrzebują wsparcia w systemie pieczy zastępczej*, jest prawdziwa. Istnieje wiele czynników mających negatywny wpływ na prawidłowy rozwój i funkcjonowanie rodziny. Należą do nich m.in. bezrobocie, niepełnosprawność, choroba alkoholowa, problemy opiekuńczo- wychowawcze, przemoc, itp.

2.6. Cele i zadania Ośrodka Pomocy Społecznej w Łabowej wobec wsparcia rodziny

W ostatnich latach widoczne są zmiany w obszarze życia społecznego i ekonomicznego poszczególnych obywateli Polski. Zmian tych doświadcza każdy obywatel Polski, w tym najdotkliwiej osoby niepełnosprawne, ludzie starsi oraz rodziny wielodzietne, z tym, że nie są one w stanie na równi z innymi, bez odpowiedniej pomocy, przystosować się do zachodzących zmian.

Najczęściej zauważalnymi procesami w sferze demograficznej i społecznej są:

---

¹⁶ Por. s. 37-38.

- *Postępujący spadek urodzeń;*
- *Wzrost populacji ludzi starszych;*
- *Zmiany struktury rodziny;*
- *Konkurencja na rynku pracy;*
- *Niska mobilność zawodowa;*
- *Ograniczenia w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych i materialnych rodzin;*
- *Trudności w łączeniu obowiązków zawodowych i rodzinnych;*
- *Brak umiejętności funkcjonowania w naszych realiach.*

Głównym celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzania trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać oraz zaspokojenie ich niezbędnych potrzeb życiowych, umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka i doprowadzenia do usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem.

Obowiązek wykonania zadań pomocy społecznej spoczywa na organach jednostek samorządu terytorialnego oraz na administracji rządowej w zakresie ustalonym ustawami.

Do priorytetowych zadań gminy należą działania prowadzące do systematycznych rozwiązań problemów:

- Osób niepełnosprawnych;
- Osób starszych;
- Rodzin wielodzietnych;
- Rodzin dysfunkcyjnych.

Powyższe grupy społeczne są szczególnie narażone na takie problemy społeczne, jak: ubóstwo, niezaradność życiowa, bezrobocie, bezdomność, problemy choroby alkoholowej, izolacja społeczna, itp.

Działania na rzecz rodziny powinny być zróżnicowane w zależności od natężenia problemów. Odmiennych form wsparcia i pomocy oczekują rodziny z problemem uzależnień, przemocy, odmiennych zaś te, w których występuje problem bezrobocia, bezdomności, ubóstwa, patologii, niewydolności wychowawczej.

Cel główny Programu

Poprawa jakości życia rodzin w Gminie Łabowa poprzez rozwój aktywności własnej oraz działanie instytucji i organizacji pozarządowych.

Cele szczegółowe Programu

1. Przeciwdziałanie i zwalczanie bezrobocia.

Zapobieganie powstawaniu niektórych przyczyn bezrobocia oraz zmniejszanie jego rozmiarów na terenie Gminy Łabowa

- I. Zwiększanie skuteczności i dostępności usług w zakresie rozwiązywania problemów związanych z bezrobociem.

Adresaci:

- Osoby bezrobotne poszukujące pracy;
  - Osoby bez kwalifikacji zawodowych.
- a. Realizacja projektu pt. „Uwierz w siebie” współfinansowanego z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Działanie 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej.

Celem głównym Projektu jest aktywizacja społeczna i zawodowa oraz zwiększenie skuteczności uczestników projektu w pozyskiwaniu zatrudnienia.

Celami szczegółowymi jest:

- zmniejszenie utrudnień wynikających z posiadania problemów emocjonalnych i trudnej sytuacji życiowej;
- zdobycie wiedzy na temat specyfiki rynku pracy oraz umiejętności społecznych niezbędnych w poszukiwaniu pracy;
- zdobycie kwalifikacji zawodowych ułatwiających zdobycie pracy.

Warsztaty z psychologiem mają na celu:

- ✓ Zwiększenie wiary we własne siły, rozbudzenie gotowości do zmian i radzenia sobie ze stresem, złością, smutkiem, niepokojem, wstydem;
- ✓ Zwiększenie zdolności interpersonalnych, komunikacyjnych;
- ✓ Zwiększenie umiejętności asertywnych – obrony swoich praw, problemami wychowawczymi

Warsztaty z doradcą zawodowym tj. warsztaty aktywnego poszukiwania pracy dostarczają wiedzy o rynku pracy i nauczają:

- ✓ Umiejętności społecznych potrzebnych do jej znalezienia, utrzymania;
- ✓ Rozwiązywania konfliktów;
- ✓ Pracy w zespole;
- ✓ Sporządzania dokumentów aplikacyjnych.

Dzięki udziałowi w Projekcie uczestnicy będą mieli możliwość nauki zawodu, zdobycie określonych kwalifikacji, podwyższania kwalifikacji.

- II. Stała i systematyczna współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy mająca na celu pomoc osobom bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu odpowiedniego stanowiska pracy.
- III. Praca socjalna na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia:
  - ✓ Wsparcie w sytuacji pozostawiania bez pracy bezrobotnego i jego rodziny;
  - ✓ Pomoc w nabywaniu umiejętności poszukiwania pracy;
  - ✓ Pomoc w uzyskaniu możliwości udziału w programach i zajęciach aktywizujących dla bezrobotnych;
  - ✓ Pomoc w uzyskaniu dostępu do szkoleń przekwalifikujących lub doskonalących posiadane kwalifikacje;
  - ✓ Pomoc w docieraniu do pracodawców;
  - ✓ Pomoc w uzyskiwaniu miejsca pracy na stanowisku przystosowanym dla osób niepełnosprawnych.

2. Zmniejszanie izolacji osób niepełnosprawnych poprzez zapewnienie im dostępu do wszelkich form rehabilitacji i rozwoju.

Doprowadzenie do zwiększenia samodzielności w radzeniu sobie z problemami życia codziennego osób niepełnosprawnych i częściowego uzależnienia ich od ustawicznej pomocy różnych instytucji.

- I. Włączenie osób niepełnosprawnych do życia społeczności lokalnej.
  - I.I. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w ramach realizowanego projektu „Człowiek – najlepsza inwestycja” pt. „ W stronę samodzielności i niezależności”:
    - ✓ Rozwój procesu aktywności społecznej i usług wspierających aktywizację zawodową uczestników Projektu oraz upowszechnianie pracy socjalnej w Powiecie Nowosądeckim;
    - ✓ Integracja osób objętych wsparciem;
    - ✓ Sfinansowanie części kosztów turnusów rehabilitacyjnych.
  - I.II. Współpraca ze Stowarzyszeniem „Przystań” na rzecz osób niepełnosprawnych.
  - I.III. Kierowanie osób niepełnosprawnych do Środowiskowego Domu Samopomocowego w Krynicy Zdroju:
    - ✓ Budowanie sieci wsparcia społecznego;

- ✓ Przygotowanie do życia w społeczeństwie i funkcjonowaniu w środowisku;
  - ✓ Stworzenie warunków do nabycia umiejętności wykonywania podstawowych czynności życiowych oraz doskonalenie już nabytych i realizacja zadań życiowych;
  - ✓ Umożliwienie rozwoju zainteresowań uczestników oraz ich rozwoju kulturalnego;
  - ✓ Rozszerzenie form pomocy środowiskowej o poradnictwo specjalistyczne i edukację specjalistyczną;
  - ✓ Organizowanie zajęć plastycznych, rękodzieła artystycznego, muzyczno – teatralnych, z gospodarstwa domowego oraz sportowo – rekreacyjnych;
  - ✓ Umożliwienie korzystania z pracowni rehabilitacyjnej.
- II. Aktywizowanie społeczności do tworzenia korzystnych warunków pozwalających osobom niepełnosprawnym na rozwój i realizację potrzeb życiowych.
- ✓ Pomoc osobom niepełnosprawnym poszukującym zatrudnienia.
- III. Praca socjalna na rzecz zapewnienia opieki osobom starszym i niepełnosprawnym:
- ✓ Zapewnienie usług opiekuńczych w domu osoby starszej i niepełnosprawnej;
  - ✓ Zapewnienie osobie starszej i niepełnosprawnej w środowisku usług świadczonych przez pielęgniarki środowiskowe i siostry PCK;
  - ✓ Budowanie wsparcia środowiskowego dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym poprzez wolontariat;
  - ✓ Pomoc w uzyskiwaniu możliwości pobytu w dziennych placówkach wsparcia dla osób niepełnosprawnych i starszych;
  - ✓ Pomoc w dotarciu do organizacji pozarządowych zajmujących się osobami starszymi, niepełnosprawnymi i z zaburzeniami psychicznymi;
  - ✓ Pomoc w organizowaniu czasu wolnego;
  - ✓ Działania interwencyjne w sytuacji osoby zaniedbanej, zagrożonej, potrzebującej pomocy;
  - ✓ Monitoring jakości świadczonych usług opiekuńczych;
  - ✓ Pomoc w zapewnieniu opieki całodobowej np. w domach pomocy społecznej.
- IV. Praca socjalna na rzecz wykorzystania uprawnień osób niepełnosprawnych:
- ✓ Pomoc w ustalaniu stopnia niezdolności do pracy lub niepełnosprawności;
  - ✓ Pomoc w uzyskaniu sprzętu medycznego – ortopedycznego;

- ✓ Pomoc w uzyskaniu skierowania na turnus rehabilitacyjny lub do sanatorium;
- ✓ Pomoc w uzyskaniu legitymacji osoby niepełnosprawnej;
- ✓ Pomoc w korzystaniu z ulg i uprawnień przysługujących osobie niepełnosprawnej;
- ✓ Pomoc w uzyskaniu świadczeń materialnych PFRON;
- ✓ Pomoc w uczestnictwie w ośrodkach wsparcia dziennego.

V. Praca socjalna na rzecz poprawy funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie:

- ✓ Doprowadzenie do konsultacji psychologicznej lub psychiatrycznej;
- ✓ Doprowadzenie do podjęcia leczenia;
- ✓ Pomoc w umieszczeniu osoby w szpitalu psychiatrycznym – za jej zgodą;
- ✓ Podjęcie działań interwencyjnych w celu umieszczenia osoby w szpitalu psychiatrycznym bez jej zgody, w trybie nagłym, na podstawie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego;
- ✓ Podjęcie działań w celu uzyskania postanowienia sadu o umieszczeniu w szpitalu psychiatrycznym lub domu pomocy społecznej – bez zgody osoby, inicjatywa w zakresie wykonania postanowienia;
- ✓ Podjęcie działań w celu częściowego lub całkowitego ubezwłasnowolnienia i ustanowienia opiekuna prawnego – dla osoby wymagającej ze względu na stan zdrowia, tego rodzaju interwencji;
- ✓ Pomoc w uzyskaniu usług specjalistycznych, w tym w domu chorego;
- ✓ Pomoc w uzyskaniu miejsca w Środowiskowym Domu Samopomocy lub innym ośrodku wsparcia, w dotarciu do odpowiedniej grupy oraz edukacja w prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- ✓ Monitorowanie procesu leczenia;
- ✓ Pomoc rodzinie w radzeniu sobie z następstwami choroby, skierowanie na zajęcia edukacyjne, grupy wsparcia, itp.

3. Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych i patologicznych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych.

Poprawa sytuacji rodzin borykających się z trudnościami życiowymi poprzez zintensyfikowanie działań na ich rzecz oraz zapewnienie sprzyjającej atmosfery do podejmowania tych działań.

Adresaci:

- Rodziny dotknięte problemem uzależnienia;

- Rodziny, w których występuje przemoc;
- Rodziny niewydolne wychowawczo;
- Rodziny niezaradne ekonomicznie.

I. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

I.I. Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, policją, prokuraturą i sądem:

- ✓ Kierowanie osób uzależnionych na przymusowe leczenie odwykowe oraz kierowanie na badania biegłego;
- ✓ Objęcie wsparciem psychologicznym, prawnym i pracą socjalną osób uzależnionych i współuzależnionych w ramach pracy Punktu informacyjno – konsultacyjnego w działającego przy Ośrodku pomocy Społecznej w Łabowej;
- ✓ Kierowanie na terapie rodziną osób uzależnionych i współuzależnionych do Sądeckiego Ośrodka Terapii i Uzależnień w Nowym Sączu i Krynicy Zdroju.

I.II. Praca socjalna na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym:

- ✓ Mediacje w rodzinie – uświadomienie skutków uzależnienia wobec pozostałych członków rodziny;
- ✓ Uczestnictwo w procesie diagnostycznym rodziny – gromadzenie informacji;
- ✓ Motywowanie do podjęcia leczenia;
- ✓ Kierowanie na zajęcia profilaktyczno – edukacyjne osób uzależnionych i z grup ryzyka;
- ✓ Pomoc rodzinie w redagowaniu pism urzędowych o leczenie przymusowe;
- ✓ Wystąpienie z urzędu o leczenie przymusowe;
- ✓ Monitorowanie utrzymywania abstynencji.

I.III. Udzielenie pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie.

I.IV. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania

narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.

I.V. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, mających na celu pomaganie w rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

I.VI. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących zakazu reklamy i promocji napojów alkoholowych na obszarze kraju osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości, osobom do lat 18, na kredyt lub pod zastaw oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

II. Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego w sprawie przeciwdziałania Przemocy w rodzinie, w skład którego wchodzi:

- Pedagog;
- Policjant;
- Członek GKRPA;
- Przedstawiciel służby zdrowia;
- Przedstawiciel oświaty;
- Kurator sądowy;
- Pracownik socjalny.

Ponadto przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Łabowej działa Punkt konsultacyjno – informacyjny dla ofiar przemocy i osób uzależnionych od alkoholu. W Punkcie tym zatrudniony jest na umowę zlecenie prawnik oraz psycholog, a także jest ustalony dyżur pracownika socjalnego po godzinach pracy.

II.I. Inne adresy, pod którymi można uzyskać informacje o przemocy w rodzinie i zwrócić się o pomoc:

- ✓ Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia w Łabowej;
- ✓ Gimnazjum w Łabowej;
- ✓ Komisariat Policji w Nawojowej;
- ✓ Powiatowe Centrum pomocy Rodzinie w Nowym Sączu;
- ✓ Sądecki Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Nowym Sączu;
- ✓ Małopolski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień;
- ✓ Sąd Rejonowy w Nowym Sączu;

- ✓ Telefon zaufania.

III. Praca socjalna na rzecz niwelowania nieprawidłowych relacji w funkcjonowaniu rodziny:

- ✓ Pomoc w rozwiązywaniu konfliktów w rodzinie poprzez mediacje w rodzinie;
- ✓ Pomoc w docieraniu do rodzinnego poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego i prawnego oraz kierowanie na tzw. terapię rodzinną;
- ✓ Pomoc w docieraniu do ośrodków interwencji kryzysowej;
- ✓ Wsparcie w rozwiązywaniu problemu przemocy, w szczególności – wypełnianie Niebieskiej Karty oraz udzielenie pełnych informacji o kompetencjach policji, prokuratury i sądu oraz pomoc w nawiązaniu kontaktu z ww. instytucjami;
- ✓ Pomoc w redagowaniu pism procesowych (alimenty, separacja, ustalenie ojcostwa, uznanie dziecka, rozwód).

4. Praca socjalna na rzecz zapewnienia właściwego rozwoju psychospołecznego dzieci młodzieży:

- ✓ Prowadzenie poradnictwa i edukacja w obszarze opieki i wychowania dzieci;
- ✓ Pomoc rodzinom w docieraniu do instytucji specjalistycznych celem zdefiniowania i diagnozy rozwoju dziecka problemowego oraz zastosowania właściwych środków profilaktycznych i terapeutycznych;
- ✓ Pomoc w dotarciu rodziny do zajęć edukacyjnych, grup wsparcia;
- ✓ Pomoc w korzystaniu ze świetlicy środowiskowej, placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego;
- ✓ Współpraca ze szkołą w zakresie realizacji obowiązku szkolnego;
- ✓ Pomoc w uzyskaniu podręczników szkolnych;
- ✓ Pomoc w uzyskiwaniu zajęć wyrównawczych w szkole;
- ✓ Pomoc w uzyskaniu nauczania indywidualnego;
- ✓ Pomoc w organizacji wypoczynku dla dzieci (kolenie, zimowiska, zielona szkoła)
- ✓ Pomoc rodzinie w uzyskaniu miejsca w przedszkolu, żłobku;
- ✓ Działania interwencyjne w sytuacji stwierdzenia naruszenia praw dziecka;
- ✓ Występowanie do Sadu Rodzinnego i Nieletnich o wydanie zarządzeń w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;

- ✓ Pomoc rodzinie w poprawie funkcjonowania rodziny i wychowywania dzieci poprzez współpracę z kuratorem zawodowym i społecznym;
- ✓ Zapewnienie opieki całodobowej w sytuacjach interwencyjnych.

5. Praca socjalna na rzecz zapewnienia/ uzyskania niezbędnych środków materialnych/ finansowych:

- ✓ Pomoc w uzyskaniu należnych świadczeń z pomocy społecznej oraz innych ustaw;
- ✓ Pomoc w uzyskaniu świadczeń emerytalno – rentowych;
- ✓ Pomoc w uzyskaniu świadczeń z tytułu alimentów i ich podwyższeniu;
- ✓ Pomoc w pozyskaniu pozostałych świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego;
- ✓ Pomoc w uzyskaniu pomocy materialnej od organizacji pozarządowych;
- ✓ Pomoc w uzyskaniu ulg, umorzeń, itp.
- ✓ Pomoc i edukacja w zakresie gospodarowania budżetem domowym.

6. Praca socjalna na rzecz zapewnienia godziwych warunków mieszkaniowych:

- ✓ Pomoc w złożeniu wniosku o przydział lokalu zastępczego;
- ✓ Pomoc w zakresie dostosowania mieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej;
- ✓ Pomoc w sprawach związanych z koniecznymi pracami remontowymi;
- ✓ Pomoc w załatwieniu formalności związanych z zameldowaniem;
- ✓ Pomoc w uzyskaniu dodatku mieszkaniowego;
- ✓ Poradnictwo w zakresie oszczędnego gospodarowania mediami;
- ✓ Interwencja u administratora w celu przeciwdziałaniu eksmisji;
- ✓ Pomoc w pozyskaniu miejsca w placówce noclegowej.

7. Praca socjalna na rzecz poprawy stanu zdrowia:

- ✓ Ułatwienie uzyskania prawa do świadczeń zdrowotnych;
- ✓ Pomoc w realizacji recept, itp.;
- ✓ Pomoc w załatwianiu pobytu i dotarciu do szpitala;
- ✓ Pomoc w załatwieniu wizyty lekarza w domu chorego;
- ✓ Edukacja w zakresie profilaktyki i higieny zdrowotnej w rodzinie;
- ✓ Pomoc w uzyskaniu sprzętu medycznego i ortopedycznego;
- ✓ Pomoc w załatwieniu usług rehabilitacyjnych świadczonych ambulatoryjnie, bądź w placówce stacjonarnej.

8. Inne:

- ✓ Pomoc w wyrobieniu dokumentu tożsamości;
- ✓ Pomoc w formalnościach związanych z pogrzebem lub jego organizacją;
- ✓ Edukacja w prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- ✓ Pomoc w załatwieniu różnych spraw urzędowych, szczególnie osobom starszym, niezaradnym;
- ✓ Pomoc w integracji ze środowiskiem osobie opuszczającej zakład karny;
- ✓ Współpraca z kuratorem zawodowym i społecznym nad poprawą funkcjonowania osoby dorosłej.

ZAKOŃCZENIE

Program Wspierania Rodziny został opracowany z myślą o rodzinach z terenu Gminy Łabowa w odniesieniu do problemów, z jakimi nie są one w stanie sobie poradzić. Ze względu na rzetelne ukazanie sytuacji życia poszczególnych rodzin, przeprowadzono badania, mające na celu odpowiedzieć na główne pytanie: *Czy rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Łabowa potrzebują wsparcia w systemie pieczy zastępczej?*

W części teoretycznej przedstawiony został normatywny kontekst niniejszego Programu. Zaprezentowane zostały informacje dotyczące rodziny w dokumentach międzynarodowych, w dokumentach polskich. Następnie ukazana została rola polityki państwa w realizacji zadań polityki prorodzinnej. Przede wszystkim odwołano się do rozdziału IV ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. z dn. 2009 r. Nr

175 poz. 1362 z późn. zm.), odnoszącego się do zadań gminy w odniesieniu do rodzin. Ukazana została różnica między znaczeniem pojęcia *opieka* a *wsparcie* oraz przedstawione zostały ich definicje. Dalej powołano się także na ustawę o wspieraniu pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. Zaprezentowane zostały informacje dotyczące asystenta rodziny (jego zadania i rola w pomocy rodzinie, obowiązki, itp.). Podane zostały również inne źródła, w których podejmowana jest tematyka wspierania dziecka i rodziny. Należą do nich m. in. *Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r.*; *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 25 lipca 2005 r.*; *Ustawa o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 czerwca 2003*; *Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 października 2003 r.*; *Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 7 września 2007 r.*; *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r.* Istotne znaczenie dla wspierania rodziny mają także dokumenty uchwalone przez Radę Gminy Łabowa.

Dokonując porównania założeń ustawy o wspieraniu rodziny dotyczących asystenta rodziny, zauważono na podstawie badań, że są one zasadne.

Analiza badań ukazuje, że istnieją na terenie Gminy Łabowa negatywne czynniki, które mają wpływ na funkcjonowanie rodziny i kształtowanie się atmosfery życia rodzinnego. Podobnie dowiedziono, że postawiona hipoteza główna: *Rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Łabowa potrzebują wsparcia w systemie pieczy zastępczej*, jest prawdziwa. Co więcej, przeprowadzone badania wnoszą bogate informacje dotyczące funkcjonowania rodzin na terenie Gminy Łabowa, które można by było pogłębić, dokonując kolejnych badań. Dostrzeżono, że dzięki porównaniu dwóch grup badawczych: dzieci i rodziców, uzyskano wiarygodne informacje dotyczące badanej problematyki.

Badania przeprowadzone na potrzeby niniejszego Programu poruszają zagadnienia dotyczące pracy i bezrobocia; niepełnosprawności; problematyki choroby alkoholowej; sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych tj. wychowanie i opieka nad dziećmi; stosunków rodziców względem dzieci; zachowania dziecka podczas agresji. Wnoszą one cenne informacje, dzięki którym specjaliści tj. np. pracownicy socjalni będą mogli podjąć odpowiednie działania w udzielaniu pomocy i wsparcia.

Z przeprowadzonych badań wynika, że rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Łabowa mają różne problemy, które negatywnie wpływają na rozwój i funkcjonowanie poszczególnych członków rodziny i wywołują zmiany w całym systemie rodziny. Badania wykazują również wiele zależności w odniesieniu do poszczególnych zagadnień ze względu na zmienną, jaką jest płeć badanych osób. W związku z powyższym ze względu na małą

liczbę przebadanych ojców, nie można ukazać znacznych różnic w odniesieniu do przedstawionych problemów dotyczących rodziny. Z kolei porównywalna liczba przebadanych dziewczynek i chłopców daje możliwość na głębsze zastanowienie się nad udzielonymi przez nich odpowiedziami. Dogłębna i rzetelna interpretacja badań może być dla specjalistów podłożem do podejmowania przez nich wsparcia społecznego i udzielania pomocy, w tym też powołania asystenta rodziny. Przeprowadzone na rzecz niniejszego Programu badania są zaczątkiem do dokonywania kolejnych badań, mających na celu ukazanie problematyki.

W odniesieniu do cytowanych ustaw podejmujących zagadnienia związane z funkcjonowaniem rodziny oraz na podstawie badań można wnioskować, że istnieje konieczność objęcia wsparciem rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Łabowa. Rodzina jest podstawową komórką społeczną, odpowiedzialna za opiekę i wychowanie jej członków. Jednocześnie wymaga czasami wsparcia ze strony np. Ośrodka Pomocy Społecznej w celu prawidłowego funkcjonowania i radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych. Zatem powołanie asystenta rodziny, mającego za zadanie pomoc rodzinie w powracaniu do prawidłowego funkcjonowania jej członków, jest konieczne.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba osób w rodzinie.....	20
Tabela 2. Religijność rodziców.....	21
Tabela 3. Członkowie rodziny, którzy pracują – Rodzice.....	24
Tabela 4. Członkowie rodziny, którzy pracują – Dzieci.....	25
Tabela 5. Źródło utrzymania rodziny – Rodzice.....	26
Tabela 6. Dochód na osobę w rodzinie- Rodzice.....	27
Tabela 7. Niepełnosprawność w rodzinie – Dzieci.....	29
Tabela 8. Częstotliwość spożywania alkoholu – Rodzice.....	30
Tabela 9. Członkowie rodziny dotknięci chorobą alkoholową – Rodzice.....	30
Tabela 10. Zachowanie się osób pod wpływem alkoholu- Rodzice.....	31
Tabela 11. Sposoby radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych – Rodzice.....	32-33
Tabela 12. Stosunek dzieci względem rodziców – Rodzice.....	34
Tabela 13. Sytuacje, kiedy rodzice nie radzą sobie z problemami rodzinnymi – Rodzice.....	34-35
Tabela 14. Sposoby radzenia sobie, gdy dzieci są niegrzeczne – Rodzice.....	35

Tabela 15. Zachowanie rodziców w sytuacjach, gdy się zdenerwują- Rodzice.....	36-37
Tabela 16. Zachowanie rodziców w sytuacjach, gdy ich dziecko nie słucha- Rodzice.....	36
Tabela 17. Stosunek dzieci z rodzicami – Dzieci.....	38
Tabela 18. Zachowanie dzieci w sytuacjach, gdy są niegrzeczne – Dzieci.....	39
Tabela 19. Zachowanie dziecka podczas agresji – Dzieci.....	40

Spis wykresów

Wykres 1. Płeć rodziców.....	18
Wykres 2. Płeć dzieci.....	18
Wykres 3. Wiek- Rodzice.....	19
Wykres 4. Wiek- Dzieci.....	19
Wykres 5. Liczba dzieci w rodzinie- Dzieci.....	20
Wykres 6. Wykształcenie rodziców.....	21
Wykres 7. Stan cywilny.....	22
Wykres 8. Dzieci na utrzymaniu.....	23
Wykres 9. Bezrobocie w rodzinie – Rodzice.....	24
Wykres 10. Sytuacja materialna gospodarstwa domowego.....	27
Wykres 11. Niepełnosprawność w rodzinie- Rodzice.....	28
Wykres 12. Osoby dotknięte chorobą alkoholową w rodzinie – Dzieci.....	31
Wykres 13. Możliwości radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych – Rodzice.....	37

Aneksy

Ankieta wersja dla dzieci

Drogi Uczennico/Uczniu!

Ośrodek Pomocy Społecznej w Łabowej przeprowadza badania mające na celu ukazanie przyczyn ubóstwa i problemów rodziny na terenie Gminy Łabowa. **Ankieta jest anonimowa i wykorzystana zostanie tylko do celów statystycznych.**

Proszę dokładnie czytać pytania i zakreślać w kolejności, w której zostały przedstawione. Właściwą odpowiedź proszę zaznaczyć krzyżykiem. W przypadku, gdy oczekuję od Was więcej niż jednej odpowiedzi, to informacja o tym znajduje się przy pytaniu.

Wasze odpowiedzi są dla nas bardzo ważne.

Serdecznie dziękuję za wzięcie udziału w naszych badaniach.

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Łabowej.

1. Ile masz lat?.....
2. Z ilu osób składa się Twoja rodzina.....w tym.....dzieci
3. Kto z Twojej rodziny pracuje? (wybierz prawdziwą odpowiedź)
  - Mama

- Tata
  - Siostra
  - Brat
  - Inne (jakie?).....
4. **Czy w Twojej rodzinie któryś z jej członków jest osobą niepełnosprawną?**
- Nie
  - Tak
- Jeśli TAK to kto?.....
5. **Moi rodzice: (proszę wybrać właściwe odpowiedzi)**
- Szanują mnie
  - Nie szanują mnie
  - Są dla mnie dobrzy
  - Pomagają mi
  - Nie pomagają mi
  - Są wobec mnie agresywni
  - Inne (jakie?).....
6. **Kiedy jestem niegrzeczny moi rodzice: (wybierz właściwe odpowiedzi)**
- Krzyczą na mnie
  - Biją mnie
  - Są na mnie źli
  - Rozmawiają ze mną
  - Tłumaczą, że źle postąpiłam/tem
  - Karzą wykonać jakąś czynność, np.....
  - Inne (jakie?).....
7. **Czy któryś z członków Twojej rodziny nadużywa alkoholu?**
- Nie
  - Tak
    - Mama
    - Tata
    - Siostra
    - Brat
    - Inne (jakie?).....
8. **Kiedy jestem zła/y: (wybierz właściwe odpowiedzi)**
- Krzyczę
  - Pyskuję rodzicom
  - Kłócę się z rodzeństwem
  - Uciekam z domu
  - Trzaskam drzwiami
  - Rozmawiam z mamą/tatą/siostrą/bratem/koleżanką/kolegą/inne (jakie?).....
  - Uprawiam sport
  - Oglądam telewizję
  - Gram na komputerze
  - Inne (jakie?).....
9. **Płeć:**
- Kobieta
  - Mężczyzna

Dziękuję bardzo za wypełnienie ankiety i poświęcony czas.

Proszę sprawdzić czy udzieliłaś/łeś odpowiedzi na wszystkie pytania.

Wypełnioną ankietę oddaj do dnia.....roku do.....

Ankieta wersja dla rodziców

Drogi Pani/Panie!

Ośrodek Pomocy Społecznej w Łabowej przeprowadza badania mające na celu ukazanie przyczyn ubóstwa i problemów rodziny na terenie Gminy Łabowa. **Ankieta jest anonimowa i wykorzystana zostanie tylko do celów statystycznych.**

Proszę dokładnie czytać pytania i zakreślać w kolejności, w której zostały przedstawione. Właściwą odpowiedź proszę zaznaczyć krzyżykiem. W przypadku, gdy oczekuję od Pani/Pana więcej niż jednej odpowiedzi, to informacja o tym znajduje się przy pytaniu.

Pani/Pana odpowiedzi są dla nas bardzo ważne.

Serdecznie dziękuję za wzięcie udziału w naszych badaniach.

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Łabowej.

1. Jak oceniałaby/łby Pani/Pan swoją religijność?

- głęboko wierzący/ąca i praktykujący/ąca
- wierzący/ąca i praktykujący/ąca

- wierzący/ąca i niepraktykujący/ąca
  - niewierzący/ąca
2. **Czy w Pani/Pana rodzinie występuje bezrobocie?**
- Tak
  - Nie
3. **Kto z członków rodziny pracuje?(proszę wybrać prawdziwe odpowiedzi)**
- Żona
  - Mąż
  - Dziecko
  - Inne.....
4. **Źródłem utrzymania Pani/Pana rodziny jest: (proszę wybrać właściwe odpowiedzi)**
- Praca na rachunek własny Żony/Męża/Dziecka
  - Praca najemna w sektorze prywatnym Żony/Męża/Dziecka
  - Praca najemna w sektorze publicznym Żony/Męża/Dziecka
  - Praca we własnym gospodarstwie rolnym Żony/Męża/Dziecka
  - emerytura/renta Żony/ Męża/Dziecka
  - Zasiłek dla bezrobotnych Żony/Męża/Dziecka
  - Świadczenie z OPS
  - Praca dorywcza Żony/Męża/Dziecka
  - Inne.....
5. **Jak ocenia Pani/ Pan sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego:**
- bardzo dobrze
  - raczej dobrze
  - przeciętnie
  - raczej źle
  - źle
6. **Czy w Pani/Pana rodzinie któryś z jej członków jest osobą niepełnosprawną?**
- Nie
  - Tak
- Jeśli TAK to kto?.....**
7. **Co najbardziej pomaga Pani/Panu znosić trudne sytuacje życiowe? (proszę wybrać pięć najważniejszych według Pani/Pana odpowiedzi)**
- Modlitwa
  - Praca
  - Terapia
  - Leki
  - Odcięcie się od świata
  - Obecność drugiego człowieka
  - Rozmowa z innymi
  - Podróże
  - Alkohol
  - Hobby
  - Wolontariat
  - Przemeblowanie
  - Internet
  - Nadzieja
  - Sen
  - Sprzątanie
  - Praca w domu
  - Zmiana miejsca zamieszkania
  - Inne (jakie?) .....
8. **Moje dzieci: (proszę wybrać właściwe odpowiedzi)**

- Szanują mnie
- Nie szanują mnie
- Przezywają mnie
- Są dla mnie dobre
- Są posłuszne
- Pomagają mi
- Nie pomagają mi
- Pyskują mi
- Inne (jakie?).....

9. W sytuacjach, kiedy nie radzę sobie z problemami rodzinnymi: (proszę wybrać właściwe odpowiedzi)

- Szukam wsparcia w rodzinie
- Udaję się do znajomych po pomoc
- Szukam pomocy np. w Ośrodku Pomocy Społecznej
- Dzwonie po policję
- Udaję się do psychologa, pedagoga
- Nie mówię nikomu o problemach rodzinnych
- Płaczę i cierpię, ale nie powiem nikomu o problemach, bo się boję, że mnie wyśmieją
- Inne (jakie?).....

10. W jaki sposób radzi sobie Pani/Pan ze swoimi dziećmi, gdy są niegrzeczne: (proszę wybrać właściwe odpowiedzi)

- Rozmawiam z nimi
- Dam klapsa
- Uderzę
- Krzyczę
- Dam im karę, np.....
- Nie radzę sobie
- Inne (jakie?).....

11. Kiedy moje dziecko mnie nie słucha: (proszę wybrać właściwe odpowiedzi)

- Krzyczę
- Daję klapsa
- Karzę wykonać jakąś czynność, np.....
- Jestem zła/y
- Tłumaczę raz jeszcze swoje stanowisko
- Wychodzę z domu
- Piję alkohol
- Biję je
- Inne (jakie?).....

12. Kiedy się zdenerwuję: (proszę wybrać właściwe odpowiedzi)

- Piję alkohol
- Rozmawiam z kimś np. żoną/mężem/matką/ojcem/dzieckiem/sąsiadką/psychologiem/pracownikiem socjalnym
- Tracę kontrolę nad sobą
- Uprawiam sport
- Jestem agresywna/y
- Biję członków rodziny
- Przezywam członków rodziny
- Uciekam z domu
- Idę do znajomych
- Trzaskam drzwiami
- Inne (jakie?).....

13. Lubię sobie wypić alkohol: (proszę wybrać właściwe odpowiedzi)

- Bardzo często
- Często
- Czasami
- Okazjonalnie
- Rzadko
- Nie piję
- Inne (jakie?).....

14. Czy w Pani/Pana domu któryś z członków rodziny nadużywa alkoholu?

- Nie
- Tak
  - Żona
  - Mąż
  - Dziecko
  - Rodzice
  - Rodzeństwo

15. Pod wpływem alkoholu: (proszę wybrać właściwe odpowiedzi)

- Tracę kontrolę
- Jestem bardziej konfliktowy
- Jestem agresywny wobec członków rodziny
- Robię bójki z domownikami
- Jestem spokojna/y
- Nie piję alkoholu
- Inne (jakie?).....

16. Na ile ocenia Pani/Pan swoje możliwości radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych? (proszę zaznaczyć swoje stanowisko w skali od 1 do 7; 1- ocena negatywna, 7- ocena pozytywna).

Nie radzę sobie					Bardzo dobrze radzę sobie	
1	2	3	4	5	6	7

17. Płeć:

- Kobieta
- Mężczyzna

18. Wiek:

- Do 20 lat
- 21-25 lat
- 26-35 lat
- 36-59 lat
- Powyżej 60 lat

19. Wykształcenie:

- podstawowe
- średnie
- zasadnicze zawodowe
- wyższe

20. Stan cywilny

☐ panna/kawaler	☐ zamężna/zonaty	☐ w związku partnerskim
☐ w separacji	☐ wdowa/wdowiec	☐ rozwiedzion/a/y

21. Dzieci na utrzymaniu:

- Tak, jedno
- Tak, dwoje
- Tak, troje
- Tak czworo i więcej
- Nie

22. Pani/ Pana dochód na osobę w rodzinie: („na rękę”, po potrąceniu podatku i składek na ZUS):

- Do 300 zł.
- 300-600 zł
- 600-800 zł.
- 800-1000 zł.
- 1000-1300 zł.
- Powyżej 1300 zł

Dziękuję bardzo za wypełnienie ankiety i poświęcony czas.

Proszę sprawdzić czy udzielił/a Pani/Pan odpowiedzi na wszystkie pytania.

Wypełnioną ankietę proszę oddać do dnia.....roku do.....

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Marek Stanis
Marek Stanis

